N°. 47. Donderdag 24 November 1921. 21ste Jaargang.

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. TEL. 4519. POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederland tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574; in Nederlandsch-Indië tot den Hoofdvertegenwoordiger te SOLO.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Tel. Interc. 474 en 475. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

De Indische Kunst-Avond

te 's-Gravenhage.

—o—

In de vermelding van het Eere-comité voor den Kunstavond op Vrijdag 25 Nov., in den Dierentuin, zijn enkele fouten ingeslopen, die wij thans wenschen te herstellen:

Eere-Voorzitter: Mr. J. A. N. Patijn, Burgemeester van 's-Gravenhage.

Eere-leden: E. C. Baron Sweerts de Landas Wyborgh, Commissaris der Koningin in Z.-Holland.

Z.Exc. S. de Graaff, Minister van Koloniën, en echtgenoote.

De heeren J. T. Cremer, Mr. Th. B. Pleyte, Oud-Ministers van Koloniën.

Mevr. van Leeuwen-Waller.

Mevr. Ruys de Beerenbrouck—van der Heijden.

De Oud-Gouverneurs-Generaal van Ned.-Indië J. B. van Heutsz, A. W. F. Idenburg en echtgenoote, Mr. J. P. Graaf van Limburg Stirum en echtgenoote.

De Oud-Gouverneurs van Suriname W. D. H. Baron van Asbeck en echtgenoote en G. J. Staal en echtgenoote.

De Oud-Gouverneurs van Curaçao J. de Jong van Beek en Donk en echtgenoote, O. Helfrich.

Generaal J. C. Snijders, Oud-Legercommandant.

De heer D. F. Scheurleer.

Mevr. van Deventer-Maas.

Mevr. Rose-Molewater.

C. R. Bakhuizen van den Brink, Eere-Voorzitter der vereeniging Oost en West en echtgenoote.

Generaal M. B. Rost van Tonningen, Oud-Voorzitter der vereeniging.

W. J. Cohen Stuart, Oud-Minister van Marine, Voorzitter der West-Indische Commissie van Oost en West.

* * *

Er zullen op den dag der uitvoering, dus op Vrijdag 25 dezer, nog wel enkele toegangskaarten van ƒ 3, ƒ 1.50 en ƒ 1 verkrijgbaar zijn op het kantoor van den Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, waar ook plaatsen te bespreken zijn van v.m. 10 uur tot n.m. 3 uur.

Loten à ƒ 1, voor de verloting der fraaie kunstnijverheidstukken, zijn verkrijgbaar bij Boeatan, Heulstraat 19. De trekking heeft plaats op den avond zelf en de uitslag zal na de pauze worden bekend gemaakt.

Stellig zullen velen onzer lezers, die daartoe maar eenigszins in de gelegenheid zijn, ook door hunne tegenwoordigheid willen bijdragen tot het welslagen van dezen avond in het belang van de kunstnijverheid en huisvlijt der inboorlingen van Oost- en West-Indië.

Figuren uit onze Koloniale Historie.

ISAAC LE MAIRE.

In de kerk van Egmond-Binnen staat op een grafsteen te lezen:

> Hier ligt begraaven d'Isaac le Maire, Coopman, die geduierende syn Handelinge op meest alle quartieren van de weerelt van Godt den Heere soo ryckelick gesegent is geweest, dat hij in 30 jaren tyts (behoudens eer) overloren heit over de 150000 guldens, is in den Heere gerust op den 20en Septembris anno 1624.

En iets lager:

> Hier legt begraven Joffrouwe Maria van Walraven van Antwerpen, huysvrouwe van Isaac le Maire, moeder van 22 kinderen, sterft in den Heere den 17en April 1621.

Het is Bakhuizen van den Brink, een der uitstekendste historici, die wij bezeten hebben, die ons dat mededeelt en die het tevens waarschijnlijk maakt, dat het woord *overloren* moet zijn verloren en dat Le Maire niet 150.000 maar 1.500.000 gulden heeft verloren.

Dit opschrift doet de herinnering opleven aan den man, die veel gerucht heeft gemaakt en wiens leven en werken doen zien, van welk hout het ras was, dat den strijd tegen Spanje volhield en tevens de wereld veroverde en met zijn naam vervulde.

Le Maire behoorde niet tot de grondleggers van onze grootheid. Integendeel, hij behoorde tot haar bestrijders. Maar de wijze, waarop hij dat deed, vestigt in de historie voor goed de aandacht op hem.

Daarom willen wij trachten in een historisch-journalistiek artikel iets over hem te vertellen.

* * *

Le Maire behoorde tot een geslacht uitgewekenen, afkomstig uit Fransch-Vlaanderen, toen het nog onder de dwingelandij van Filips II zuchtte.

Het jaar zijner vestiging te Amsterdam uit Antwerpen, waar hij 28 jaren verbleef en waar al zijn kinderen geboren werden, is 1585. Dat is het jaar, waarin Parma Antwerpen veroverde en waarin talrijke kooplieden vandaar naar Amsterdam verhuisden. Zij kwamen wel onder de schoone leus van vervolgden om der wille van het geloof, maar dat daarmede ook een flink portie handelsbelang gepaard ging, kan moeilijk betwijfeld worden. In elk geval, de „opstandige" gewesten, wier toekomst toen nog zeer problematiek was, won er een aantal krachtige burgers mede.

* * *

De beteekenis van Le Maire was, zooals wij zeiden, zijn beteekenis als bestrijder van de V. O. I. C. En als zoodanig behoort hij zeer degelijk tot onze koloniale historie. Dat hij het deed, was toe te schrijven èn aan zijn afkomst èn aan zijn onbedwingbaar „koopmanschap", dat zich door niets de wet liet stellen. Te Amsterdam had hij zich een machtig koopman gemaakt. Bakhuizen zegt tot den machtigsten koopman in Amsterdam, wat zijn schatten betreft. Maar daarbij hield het dan ook op. De Amsterdamsche Regenten-aristocratie duldde geen vreemdelingen in bestuur. Daarin kwam verandering bij de oprichting van de Oost-Indische Handelscompagnieën. Daarom duurde het nog tot 1598 voor ook Le Maire optrad. Hij werd „bewindhebber" van de Brabantsche of Nieuwe Compagnie. En toen het van Oldenbarnevelt gelukte de talrijke handelaars op de Oost te vereenigen in de machtige V. O. I. C., nam Le Maire daarin voor 60.000 gulden aandeel. Het sprak dan ook eigenlijk van zelf, dat hij bewindhebber werd van de nieuwe instelling voor de Kamer Amsterdam. Meermalen werd hij naar het College van Zeventienen herhaaldelijk afgevaardigd. Maar spoedig ontstonden oneenigheden, die Le Maire noopten tot heengaan. Bij akte van 22 Februari 1605 nam Le Maire zijn ontslag als „bewindhebber" en teekende eene verklaring, waarin hij beloofde de kennis, die hij van den staat der compagnie had opgedaan, niet te gebruiken ten zijnen voordeele en dat van anderen. Tevens beloofde hij ook, dat hij niemand met raad en daad, hetzij binnen de Vereenigde Gewesten, hetzij in vreemde rijken, zou helpen in het drijven van handel beoosten de Kaap de Goede Hoop of door de Straat van Magellaan, dat hij nimmer, noch voor eigen rekening, noch als bewindhebber of aandeelhouder eener maatschappij dergelijke onderneming zou doen, dat, mocht hij zich naar buitenslands verplaatsen, hij alle papieren, die hij tot de zaken der compagnie betrekkelijk onder zich had, zoowel de oorspronkelijke als uittreksels en afschriften, aan de bewindhebbers zou overleveren; voor al hetwelk hij drie duizend ponden Vlaamsch ter beschikking der compagnie stelde, ingevalle hij zijn beloften niet na kwam."

Uit deze verklaring blijkt, dat de V. O. I. C. voorzag, wat later gebeuren zou. Le Maire was een tegenstander van het monopolie aan de V. O. I. C. gegeven. Op den duur kon hij daarin niet blijven berusten. Omtrent de onmiddellijke oorzaak van zijn uittreden leveren de notulen van de Kamer van Amsterdam geen gegevens. Maar naar de geruchten zou hij zich hebben schuldig gemaakt aan oneer-

Evenals één zee alle landen omspoelt, één hemel zich welft boven het aardrijk, zoo moet ook de menschheid één volk worden.

Indische Spreuk.

Feuilleton.

Indië
in den spiegel van den Oceaan.

Beeld van Rust, Lijn en Kleur
door P. J. ZÜRCHER Jr.

XI.

> „My soul goes out in a longing to touch the skirt of the dem distance.
> O Great Beyond, O the keen call of thy flute.
> I forget, I ever forget, that I have no wings to fly, that I am bound in this spot evermore."
>
> Tagore, The Gardener.

Buiten gekomen grijpt een gevoel van onzegbare dankbaarheid U aan. Ge beklimt den berg tot het hoogste punt en hier, op bijkans 2700 meter boven de zee, overziet ge het land, diep aan Uw voeten. Het is als een openbaring, zoo wonder schoon. Een sprookje, dat U in verrukking brengt. Want ge ziet niets dan groen, wijde vlakten en bergplooien met wollig groen dons opgevuld.

De donkerblauwe hemelkoepel, spreekt thans gecontrasteerde, tegen den vuil-bewalmde kraterwand, die alle schoonheid het zwijgen oplegde, zooals de vulkaan dit alle Leven deed. Hier, in deze immense ruimte, die niet te omvademen is, opent zich de ziel weder voor de Schepping, die daarin, als op een gevoelige plaat, niet nalaat onmiddellijk de indrukken van Licht en Schoonheid te griffen, voor welke zij zoo ontvankelijk is. En deze zijn schier oneindig. Van alle zijden stroomen zij binnen, in overmeesterenden drang, die bedwelmen doet. Dit rimpellooze blauw, omsluitend het geheim van het Onbegrensde; het wond're panorama aan onze voeten, als speelgoed gegroepeerd, een bezit der Tropen vormend; het opperste gevoel van Vrijheid, dat zich openbaart in dezen stond, hoog boven deze wereld; als geheel, deze hoogste impressie van

lijkheid. Vreemd is, dat de bewindhebbers nooit de bewijzen daarvoor in handen van het gerecht hebben willen geven. Een reeds aangevangen proces daarover kon dan ook geen voortgang hebben.

Le Maire zelf beweerde tegenover die geruchten, dat de voordeelen die men zich had voorgespiegeld in nadeelen omsloegen. Dat de handel, in plaats van toe te nemen, verflauwde en dat de schuld lag aan het beheer der bewindhebbers.

De V. O. I. C. stelde geen behoorlijke schepen ter beschikking. Ontdekkingen werden er niet gedaan. De geheele gevolgde politiek der compagnie keurde Le Maire af, terwijl hij er tevens tegen op kwam, dat men aan de Magellaansche Compagnie de handen had weten te binden. Kortom, het geheele programma van koloniale verovering en handelsuitbreiding dat Le Maire voorstond, stuitte af op de koele en berekenende voorzichtigheid zijner medebewindhebbers.

* * *

Van toen af begint Le Maire's strijd tegen de V. O. I. C. Wat hij daarbij verdedigde was: de handelsvrijheid en tegen die handelsvrijheid was de compagnie zonder eenigen twijfel *de vijand.*

Le Maire wilde op alle wijze den strijd voeren en onder de talrijke tegenstanders der compagnie behoorde hij tot de bekwaamsten en de onverzettelijksten. Daarom werd hij dan ook het meeste gevreesd. Tot een van de eerste middelen, waartoe hij zijn toevlucht nam, behoorde het pogen om het crediet der V. O. I. C. te verzwakken. Gebruik makende van een daling van actiën, wierp hij in 1699 plotseling een groote pach daarvan op de markt. De „bewindhebbers" noemden dat een „rotteroe", een samenzwering. Maar in twee verzoekschriften aan de Staten-Generaal, waarvan men reden heeft te veronderstellen dat Le Maire er de steller van is, werd dit bestreden. In die verzoekschriften werd de slechte toestand der compagnie geweten aan het onvoldoend optreden in Indië.

Dit gedeelte van den door Le Maire gevoerden oorlog liep al dadelijk slecht voor hem af. De machten, waar tegenover hij stond, waren te sterk. En de compagnie had maar al te veel reden met kracht op te treden. Zij lokte een plakkaat van de Staten-Generaal uit. Bovendien werd hij genoodzaakt Amsterdam te verlaten en zijn plannen voorloopig op te geven. Maar hij zou niet stilzitten.

Reeds lang had Hendrik IV van Frankrijk plannen gevormd en reeds half ten uitvoer gebracht om zijn land ook aan den voordeeligen Oost-Indischen handel te doen deelnemen. Zijn aandacht werd ten slotte op Le Maire gevestigd. Le Maire nam het voorstel aan om in dienst van Frankrijk te treden en met Fransche hulp en in Frankrijk's belang een koloniale onderneming op touw te zetten.

Er zullen er zijn, die dat verraad noemen. Maar dan deelde hij dat met twee personen van hoogen rang — gelijk hij schreef — „aan wie de kooplieden der compagnie al hun geheimen toevertrouwen en die zich bereid verklaard hebben er aan te helpen de compagnie naar Frankrijk over te brengen" en toen hij zich (1609) naar Frankrijk begaf om zijn plannen bij Hendrik IV door te zetten, vond hij daar o.a. Balthazar de Moucheron en zelfs den grooten admiraal Joris van Spilbergen. Er zou een Noord-Westelijken doortocht gezocht worden en het zou de beroemde Engelsche zeevaarder Hudson zijn, die dien doortocht zou zoeken. Van dit alles kwam echter niets. Hudson werd door de V. O. I. C. van Le Maire afgetroggeld en deed in haar dienst zijn beroemde ontdekkingen. Het groote plan, voor Le Maire zoo voordeelig, verviel van zelf, toen 14 Mei 1610 Hendrik IV werd vermoord.

* * *

Toen begon Le Maire zelf een grootsche onderneming — de grootsche onderneming, waardoor zijn naam voor alle tijden zou bewaard blijven. Hij zon op middelen om den sleutel der Indische Zee aan de gehate V. O. I. C. te ontrukken. De weg om de Noord was onvindbaar of bestond niet. Le Maire zou het om de Zuid beproeven. Daar bestond reeds een weg: de weg om Zuid-Amerika door de Straat Magellaan. Maar het octrooi van 1602 had die Straat reeds in handen van de V. O. I. C. gegeven. Maar Le Maire, die in zijn afzondering te Egmond aan den Hoef de berichten der zeevaarders zat te vergelijken, gesteund door zijn uitgebreide kennis, kwam op het denkbeeld dat er nog een doortocht moest bestaan en fluks spande hij zich in om daarvan gebruik te maken. Zoo groot bleek zijn gezag, dat Oldenbarnevelt, dat Prins Maurits het in bescherming genomen hebben en dat de Hoornsche kooplieden er hun geld voor stortten.

Le Maire maakte het plan van een nieuwe compagnie: de Zuid-Compagnie of Australische, te Hoorn gevestigd. Zij wendde zich tot de Staten-Generaal om octrooi. Het werd haar den 27en Maart 1614 voor vier reizen toegestaan. Prins Maurits gaf aan het hoofd der onderneming een open lastbrief mede, waarbij hij hem vergunde in zijn naam en als zijn stedehouder verdragen aan te gaan. Dat hoofd was Jaques Le Maire, de oudste zoon van den ondernemenden koopman. De onderneming gelukte. Een nieuwe straat: Straat Le Maire, werd ten Zuiden van de Straat Magellaan gevonden. Maar de verwachte gevolgen bleven uit. Le Maire had, bij het ontwerpen van den tocht, gerekend op zijn vrienden in Oost-Indië: Steven van der Hagen, Laurens Reael en den Gouverneur-Generaal Gerard Reynst.

Op 14 Juni 1615 vertrokken, zeilden de twee schepen de *Eendracht* en de *Hoorn* op 24 Januari 1616 door den nieuwen doortocht. Spoedig waren de koene reizigers in Indië. Maar daar vonden zij alles

---

Schoonheid, die er *is,* doch niet in haar vollen omvang te doorvoelen valt...... Zij, alle te zaam, doen de vreemde sensatie in U opleven om op te wieken naar dat verre blauw en er te doorgronden het niet te ontsluiten raadsel van wat Eeuwig is in den Kosmus, die U overkoepelt, die werelden omvat, deze doet komen en ondergaan; die altijd geweest is en immer blijven zal, zonder ooit binnen de grenzen van het menschelijk begripsveld tot een verklaring te zullen komen.

Dat nevelig begrip van Al-macht, dringt zich op deze bergen-hoogte — die in de omlijsting van het oogenblik alle waarde verliest — overweldigend aan U op. En dan komt er — als vanzelf — naast de verrukking van zich bezitter te weten van al dat schoon, een gevoel van niet te omschrijven spijt in U, bij de bewust geworden wetenschap, dat gij, bezitter, nimmer tot het wezen van haren oorsprong zult vermogen door te dringen.

Gij niet, noch iemand na U, in alle Eeuwigheid...

En het land, dat zich als een tapijt van immense afmetingen aan Uw voeten openrolt, golft voort, onder den ragfijnen sluier van doorzichtig-gouden tule, dien de zon er behoedzaam heeft over geworpen, om het te vrijwaren tegen smetten van buiten. Het ligt er veilig en wel, zonnig als in de rust van den droom. De bosschen zijn nu geworden tot boompjes uit een ark, de desa plekt ergens neer als een vaal doezelige vlek, met wat klodders groen er tusschen, zonder veel relief; menschen en dieren zijn niet meer waar te nemen. En de rivier, de breede schuimparelende, dringende stroom, slingert zich als een zilveren lint, in grille bochten, door het verlaten land, dat vlak nu lijkt en waarop nog maar zwak schaduwen plekken in kleuren, waaruit nog slechts in vage contouren het eigen wezen te herkennen is.

Van deze hoogte gezien, smelt alles in-een, schijnen de stoffen, die zich na een moeizaam proces van langen duur mengden, zich weder te ontbinden, om tot haar oorspronkelijken vorm, den oernevel, waaruit zij zijn voortgekomen, weder te keeren. En over die stof en die stilte, aan Uw voeten, is de rust gesponnen van den voortijd, de rust in haar peillooze diepte, als een majesteit in stille afzondering.

(Wordt vervolgd.)

op hunne komst voorbereid. Reynst was dood en opgevolgd door Coen. Coen nu ontzegde alle geloof aan het verhaal van Le Maire's zoon. Hij beweerde dat het leugens waren en nam schip en lading in beslag. De vloot van Spilbergen lag zeilree. Le Maire en zijn volk werden daarmee teruggezonden. Op de terugreis stierf Le Maire „door de affronten hem aangedaan", zooals zijn vader later beweerde.

Natuurlijk begon Le Maire een proces, dat door hem in 1619 gewonnen werd. Maar tot zijn dood bleef hij de compagnie en de compagnie hem met processen plagen. Prins Maurits strekte nu en dan over Le Maire de beschermende hand uit, welke Oldenbarnevelt niet meer verleenen kon.

* * *

Ziedaar in het kort een verhaal van hetgeen Le Maire heeft gedaan om het monopolie der V. O. I. C. te verbreken. Het kan, in een kort journalistiek artikel, niet verwacht worden uitvoeriger te zijn. In elk geval blijkt zelfs uit deze korte en uitteraard onvolledige schets, welk een beteekenis Le Maire eigenlijk moet gehad hebben. Want over de verhaalde feiten moet men niet gering denken.

De V. O. I. C. was in elk geval machtig. Te probeeren haar geldelijk te ruïneeren was allereerst al een bewijs van moed en vermogen.

Dan de merkwaardige verhouding, die tusschen Hendrik IV en Le Maire ontstond. De Koning zag in Le Maire terstond een man van beteekenis. Maar het meest beteekenend komt hij uit in het ontwerpen en in de uitvoering van zijn Zuid-Compagnie.

Zonder twijfel zou een diepgaande studie van uitgebreiden omvang, vooral van zijn geschriften, een man van uitgebreide kennis, groote ontwikkeling en zeldzamen moed doen zien.

Hoe men ook over zijn optreden mogé denken, hij levert een staal van de mannen, tegen wie Spanje te strijden had.

En het merkwaardigste is wel, dat de hoofdoorzaak van Le Maire's verzet tegen de V. O. I. C. was dat, naar zijn meening, de compagnie te weinig bedacht was op afbreuk van den vijand.

* * *

Maar Le Maire staat daarin niet alleen. Naast hem staat als tweede — niet minder machtige figuur — Balthazar de Moucheron, over wien wij hierna, als tweede belangrijke figuur uit onze koloniale historie, ook gaarne een woord wilden zeggen. De lezer zal dan zien, dat de Moucheron feitelijk niet onder doet voor Le Maire, wiens naam door de naar hem genoemde straat voor altijd is vereeuwigd.

H. A. RITTER.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Sragensche affaire.

De heer Z(entgraaff) schrijft in het *N. v. d. D.* van 20 en 21 September o.m.: De verdere gang van het onderzoek naar de organisatie van het rooverwezen in het Sragensche bracht nog belangrijke zaken aan het licht en zoo bleek de conclusie geoorloofd: *dat men in de afd. Sragen te doen had met een complot, geboren uit het streven der verg. „Insulinde", om onrust en verwarring te stichten uit politieke overwegingen, terwijl moet worden aangenomen, dat dit complot is gericht tegen ons gezag.*

Javaansche leiders hebben zich immer gaarne bediend van speciaal georganiseerde troepen helpers, geschikt en genegen om het ruwe en gevaarlijke werk te doen of voor te bereiden. Men vindt hiervan ook in de nieuwste historie der S. I. talrijke voorbeelden; o.a.:

Na de z.g. beleediging, den profeet Mahomed aangedaan in een te Solo verschijnend blad, werd opgericht de „Balatantara Nabi Mahomed" (het leger van den Profeet), eene organisatie, welke speciaal zou strijden tegen elke beleediging van den godsdienst;

de oprichting der afd. B van de S. I.; men noemde de leden hiervan: de soldaten der S. I. Het onderzoek heeft aangetoond, dat de afd. B voor het gevaarlijke en zware werk was bestemd;

de stichting van talrijke geheime organisaties voor de verzorging van een of ander onderdeel der groote „beweging"; tal van zulke organisaties zijn bekend, n.l. „Tjondo Birowo", „Wisnoe Boedi", „Hanggoro Kasehan" en tientallen anderen. Ik wijs vooral op de misdadigersvereeniging „Tjipto Wijono", waarvan een deel destijds stond onder den Semarangschen leider R. Prawitokoesoemo, sedert wegens misdrijf veroordeeld.

De grondgedachte is: het verwekken van onrust en verwarring tot het bereiken van politieke oogmerken. De verg. „Insulinde" heeft in 1919 in de residentie Solo precies hetzelfde gedaan en immer tracht men een gunstige atmosfeer te scheppen om met kans op succes een grooter doelwit te kunnen najagen. Overal in het leven der Inlandsche „beweging" constateert men de aanwezigheid van zulke organisaties en hij, die bedoelde „beweging" wil begrijpen en beoordeelen, heeft daarmee bijzonder rekening te houden. Het was in vroeger eeuwen niet anders.

Het is gebleken, dat het rooverwezen in Sragen eene centrale leiding had en dat verschillende Inlandsche of Indische vereenigingen in het onrustige gebied arbeidden: „Insulinde", de „Sarikat Hindia", „Adhi Darma", „Singo Baron", „Thay Tong" en wellicht nog enkele anderen. Enkele bekende volksleiders brachten herhaaldelijk bezoeken aan Noord-Sragen, blijkbaar voor besprekingen met de plaatselijke leiders. Wij noemen o.a. dokter Tjipto Mangoenkoesoemo, mej. Vogel (de toenmalige presidente der afd. Solo van „Insulinde") en Hadji Misbach.

Wat had „Insulinde" met Sragen voor en wie vormden de schakels tusschen Sragen en het overige der beweging? Heeft men hier te zoeken naar een of meer met den gang van zaken ontevreden voorname Javaansche personages, in wier dwaze verbeelding de hoop op een nieuwe „lègèr Mangkoeboemi" rondspookte? Het is bekend, dat ettelijke Solosche Javanen eveneens in Sragen zijn geweest en contact hadden met de leiders der organisatie. Wij zouden iedereen, die voor het onderzoek van uitspattingen der „beweging" staat, willen toeroepen:

Zoek naar het leidend beginsel, tracht te ontdekken of eene centrale leiding bestaat. Leg verband tusschen diverse verschijnselen en gebeurtenissen.

Mij is bekend, dat aan het Hooggerechtshof gevraagd is om plaatsing van een buitengewoon landraadsvoorzitter te Sragen, speciaal voor de behandeling dezer zaak. Het Hof antwoordde, dat het geen rechterlijk ambtenaar te missen had. Dit is ten zeerste te betreuren. Met alle waardeering voor het mooie werk door het bestuur te Sragen verricht, moet worden opgemerkt, dat alleen een ervaren jurist, die zich geheel aan deze taak kan wijden, in staat is uit deze zaak te halen wat er in is. Dit behoort alsnog te geschieden. Desnoods late men dan elders maar wat achterstand ontstaan. Eene zaak als de Sragensche: eene politieke rooversorganisatie met veel verder reikende, doch nog slechts voor een klein gedeelte bekende plannen, moet worden behandeld met allen ernst, waarop zij aanspraak heeft.

Waarschuwingen.

De Br.-Indische Regeering en haar organen zijn met hun waarschuwingen begonnen. Kort geleden werd in den wetgevenden raad, naar aanleiding van den opstand der Moplahs, reeds verklaard, dat de Regeering tot nu toe de politiek gevolgd heeft, om opwinding van de publieke opinie zooveel mogelijk te voorkomen, doch thans besloten had om het in acht nemen van de wetten af te dwingen en de schuldigen te straffen.

De *Deli Crt.* van 20 September haalt enkele gevallen aan van dit krachtiger optreden, o.a. de arrestatie van de gebroeders Ali. Deze arrestatie, zegt het blad, heeft een zeer bizondere beteekenis. Want in een van zijn vele redevoeringen heeft Ghandi o.a.

zegd: „De gebroeders Ali gaan opzettelijk voort, nals ik, om de wetten betreffende opr..ing met ten te treden. Vroeger of later, maar zeker nog jaar, wanneer wij het heele volk op onze hand igen, moeten wij een toestand veroorzaken, waarde Regeering ons arresteert of...... aan de eischen het volk toegeeft." Het telegram van 19 September gaf, n. o. m., een antwoord op deze uitging.

Aan de eischen van het v lk, d.w.z.: het volk van andi, zal geen gevolg worden gegeven! Wij zijn van verzekerd, dat men binnenkort gansch andere verschijnselen in Br.-Indië zal kunnen waarmen. De „toegevendheid" van de Regeering, om mooi woord te kiezen voor wat in den grond pte, zwakheid en onjuist inzicht is, heeft een toend doen ontstaan, die zeer binnenkort tot zettende consequenties zal leiden. Wij durven orspellen, dat het volk van Br.-Indië, om een pulaire en veelzeggende spreekwijze te gebruiken, g lang niet gelukkig is met zijn andi en non-coöperation-beweging. Want waar -Indië en het Br.-Indische volk, beter gezegd, lken van zoo uiteenloopende ontwikkeling, nleg, aard en godsdienst nog niet rijp zijn voor geer deze nationalisten beoogen, daar kan die nsequentie geen andere zijn, dan een terugkeer den weg, die vroeger bewezen heeft, orde en ligheid in het land te verzekeren.

Het zou een wonderschoon sprookje zijn, wanneer ze volken, vol goeden wil, de Regeering steunden haar pogingen tot opheffing en ontwikkeling en het geleidelijk verleenen van zelfbestuur, maar rookjes komen niet meer voor.

En daarom is een meer reëele kracht tot terugr van den dwaalweg noodig, dat is die van de acht en het gezag, dat liefdevol en dus rechtvaar- maar streng regeert. Men heeft gemeend, een volk van 350 millioen zielen, over het almeen rustige, eenvoudige zielen, vertegenwoorgd werd door een kleine groep ontwikkelden, en kiesrecht verlangde.

Maar terecht merkte een Britsch blad dezer dan op, dat een week na het verdwijnen van het geische bewind, elk idée van kiesrecht vervaagd zijn en vervangen door een despotisme, dat in genstelling met het vroegere Britsche bewind, niet erlicht" genoemd kan worden.

Men heeft het gezag van de vroegere ambtenaren er de bevolking ondermijnd; men heeft hun hun eisluk ontnomen en men heeft geluisterd naar rsonen, die zeiden het volk te vertegenwoordigen, nar, die er te hoog boven uitstaken om het te kunn hooren. En, last but not least, men heeft aan 00 rebellen, gearresteerd voor de deelname aan bellie, gratie geschonken. En dat vergeeft het Oosn nooit!

Het is honderd keeren gezegd, dat na een Gordon n Kitchener noodig was, en na een Chelmsford n...... vul zelf maar in; maar niet een onderning, die op zijn voetspoor doorgaat. Want dat uischt in tegen de wetten der natuur.

En de waarschuwingen, in Br.-Indië gegeven, zijn k waarschuwingen voor een ander koloniseerend lk, dat bezig is het voorbeeld van Br.-Indië in het ein te volgen.

De zaak Van Tienen.

Het vonnis van den Raad van Justitie, waarbij stijds de hoofdagent van politie Van Tienen werd ijgesproken van de ten laste gelegde zware mishandeling van een Europeeschen fuselier te Weltereden, is, zooals de *Loc.* bericht, door het Hoog rechtshof gewijzigd in een veroordeeling tot anrhalf jaar gevangenisstraf met last tot onmidllijke arrestatie. De Officier van Justitie was in oger beroep gegaan op last van den procureurneraal.

Dit arrest van het Hooggerechtshof veroorzaakte ote beroering in het politiecorps. Allen zijn zeer der den indruk. De politiemannen gevoelen zich or dit vonnis als absoluut onbeschermde personn, die zich thans, ingeval van ernstige relletjes, t tweemaal zullen bedenken geweld te gebruiken.

Het politiecorps bracht destijds geld bijeen voor rechtskundigen bijstand aan Van Tienen.

Vooraanstaande politiemannen achten het vonnis fnuikend, ook in verband met het verkrijgen van nieuw personeel, aangezien men zich thans niet langer safe gevoelt. Dagelijks kan een dergelijk geval als dat van Van Tienen voorkomen. Vooral het feit, dat Van Tienen eerst was vrijgesproken en daarna veroordeeld werd, verwekt groote onrust. Men verklaarde, dat de huidige, eenvoudige politieman thans huiverig voor de uitvoering van zijn taak is geworden.

Van Tienen zal een rekest om gratie aan den Landvoogd indienen.

Naar verluidt, zal de procureur-generaal ambtshalve bij den Landvoogd gratie aanvragen voor Van Tienen, daar hij de door het Hof opgelegde straf buitengewoon zwaar acht. De proc.-generaal teekende revisie aan om door het Hof te laten uitmaken of Van Tienen bij rechtmatige uitoefening van zijn taak in het gebruik van zijn wapens niet te ver was gegaan. De proc.-generaal is van oordeel, dat Van Tienen voldoende gestraft is door zijn langdurig preventief, alhoewel hij van oordeel is, dat Van Tienen inderdaad te spoedig geschoten heeft, hetgeen echter het veel te zware vonnis van het Hof niet motiveert.

Mede verzond de proc.-generaal het rekest om gratie op grond van den uitstekenden conduitestaat van Van Tienen. De hoofdgetuige in deze zaak-Van Tienen, de heer Lamster, verzond eveneens een rekest om gratie ten behoeve van Van Tienen.

De *Java-Bode* van 17 Sept. wijdt aan dit „Opzienbarend arrest" een hoofdartikel. De heer de Vries schrijft o.m.: Het pleit voor het Hof, dat het recht sprak zonder aanzien des persoons; dat was rechtvaardig en het Hof stijgt er door in onze achting. Maar of de uitspraak behoedzaam en tactvol was, is een tweede vraag. Men hàd niet behoeven te transigeeren, terwille van beklaagde. Maar waar het kwestie is geworden van *Rechthaberei*, had de inzet niet zoo formidabel hoog mogen zijn. Ook op andere wijze had het Hof zijn standpunt aan den proc-generaal kunnen kenbaar maken. Met een rondschrijven zou hetzelfde resultaat bereikt kunnen worden.

Wij noemden de beslissing op zijn zachtst genomen onhandig, omdat: de geest in het politiekorps vergiftigd is; de ontevredenheid zal blijven bestaan; de politie in den vervolge „welwillender" zal „gadeslaan"; het geboefte, dit wetend, driester zal optreden; en, het bezwaarlijker zal worden Orde en Gezag hoog te houden. Dit alles had voorkomen kunnen worden. Afgezien nog van het feit, dat de Landvoogd voor een moeilijk dilemna wordt geplaatst. Wat deze historie zoo mogelijk nòg pijnlijker maakt, is, dat de Gouverneur-Generaal „na gehoord advies" van hetzelfde Hof, dat het schuldig over Van Tienen uitsprak, het recht van gratie zal moeten toepassen......

Animisme.

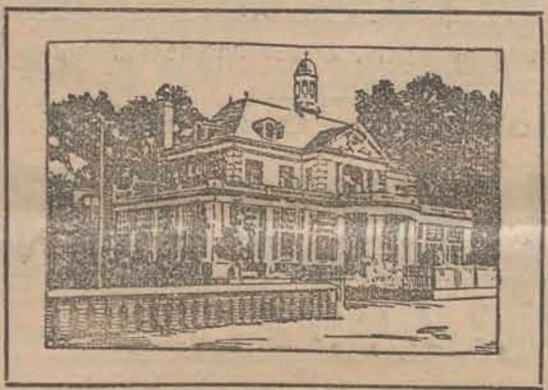
Hoe diep het animisme nog zit in een bevolking, die er prat op gaat den Islam te belijden, bewijst wel het volgende, aan de *Java-Bode* ontleend:

Uit Soreang (nabij Bandoeng) schrijft men, dat de lieden van de desa Panjirapan onlangs naar aanleiding van de langdurige droogte, eenige katten in de kali Tjiwidej hebben laten baden, om regen af te smeeken. Er werd een „slamatan" gehouden, en het brengen der katten naar de kali geschiedde in optocht en met allerlei muziek, terwijl voor het vertrek op rijstblokken werd geslagen. Maar de regen bleef weg.

Donderdagavond, den 14den van de maand Rajagoeng, hoorde schrijver echter weder het afschieten van geweren en ht slaan op rijstblokken. Een optocht als tevoren werd weder gehouden, doch thans grooter, omdat twee desa's er aan meededen en men had een „tjandra mawat" (driekleurige) kat ter beschikking. En werkelijk, nadat men die kat gebaad had en terugkeerende van de kali aan de aloen-aloen kwam, begon het te regenen, hoe langer hoe harder, tot groote blijdschap van allen. Daarna had men nog twee dagen achtereen volop regen.

Onbrandbare dakbedekking.

Te Klaten is voor tabaksplanters een demonstra-

tie gehouden van onbrandbare dakbedekking. Het procédé Bergsma heeft goed voldaan. Het proefstation te Klaten heeft den uitvinder uitgenoodigd een tabaksloods te bouwen uit de grondstoffen van zijn procédé, waarop nogmaals de betrouwbaarheid beproefd zal worden. *(Loc.)*

Snelle mail.

Het s.s. *Rindjani* is, volgens het *N. v. d. D. v. N.-I.*, den 15en Sept. te Padang aangekomen, zoodat het schip Zaterdagochtend om 8 uur te Tandjong Priok kan worden verwacht. De reis zal dan binnen de 28 etmalen zijn volbracht. Een record! — want de *Tambora* deed er 28 dagen over. Trouwens, de *Rindjani* houdt het record sedert 1913, toen het schip op een Donderdagavond in plaats van, gelijk toen gebruikelijk, Zondagmorgen binnenliep!

UIT DE INLANDSCHE PERS.

Opgave van de tegenwoordige kosten, welke verbonden zijn aan de opleiding in Nederland van een Indisch jongmensch en eenige beschouwingen daaromtrent.

Ten einde Indische jongelieden, die in het belang hunner opleiding naar Nederland vertrekken en daar hunne studies willen voltooien, eenigszins op de hoogte te brengen van hetgeen geldelijk vast zit aan zulk eene opleiding, zoo ook om de Indische ouders voor mogelijke geldelijke teleurstellingen te behoeden, heeft de „Sinar Sumatra" van 8 Juli 1921 in hare kolommen opgenomen het in de Mail-Editie van „De Bazar" voorkomende artikel van den heer A. S. M., waarin deze bekend stelt, hetgeen een in Nederland studeerend Indisch jongmensch jaarlijks geldelijk als minimum noodig heeft.

De kamerhuur, voeding en waschgeld schat de schrijver op	f 1800.—
Aan kleeding	„ 300.—
Aan sigaretten en andere versnaperingen	„ 400.—
Aan onderwijs en boeken	„ 500.—
Totaal......	f 3000.—

Ingeval van eene tweejarige opleiding, moet derhalve als minimum eene som van f 6000.— plus de reiskosten voor heen en terug en het bedrag aan uitrustingskosten aanwezig zijn.

Met die som van f 6000.— kan de jonge man de studies volgen en heeft hij een behoorlijk bestaan en als het geld beschikbaar is, mag men de Indische ouders wel aanraden de proef met hunne zoons te wagen.

Dat van geldelijke buitensporigheden in dit geval geen sprake kan zijn, spreekt van zelf.

Het aantal studieuren is gewoonlijk 7 tot 9 uur per dag in een week van 6 dagen en als de jonge man dan behoorlijken ijver aan den dag legt en intellectueel bij de pinken is, dan kan het geleerde in den tijd van 2 jaren voor hem voldoende zijn om een handelsdiploma te veroveren.

De schrijver zegt, dat de Indische jongelieden, als zij tot de reis naar Nederland voor de voltooiing van hunne opvoeding hebben besloten, vooral niet moeten denken, dat zij, ingeval van staking der studie dan wel van geldgebrek, er gemakkelijk een levensbestaan door arbeid zullen vinden.

Voor de Nederlanders is het verkrijgen van een bescheiden levensbestaan moeielijk, zelfs voor hen, die behoorlijke studies hebben gemaakt.

De Hoogere Burgerscholen, Handelsscholen en tal van andere onderwijsinstituten, leveren jaarlijks honderden goed onderlegde jongelieden af, die links en rechts naar eene betrekking zoeken, hetgeen bewezen wordt door het groot aantal candidatenlijsten, dat bij elke vacature wordt geraadpleegd.

En, als in het gunstige geval, eene functie wordt veroverd, dan is de maandelijksche bezoldiging zóó gering, dat men daarvan met moeite kan rondkomen.

Voor het vinden van een levensbestaan in Nederland, zijn de toestanden voor de Indische jongelui niet gunstig.

Het verdient voor hen aanbeveling om de reis uit Ned.-Indië te aanvaarden in de maanden Juni of Juli, aangezien men dan nog in den zomer in Nederland aankomt en zich daar de winterkleeding kan aanschaffen.

Ook is het raadzaam geen te groote hoeveelheden kleederen uit Indië mede te nemen, aangezien de Indische modellen in Nederland niet bruikbaar zijn en de mode daar steeds aan verandering onderhevig is.

Bovendien zijn de kosten voor kleeding in Nederland billijker.

Men bepale zich ten deze tot het hoogst noodige en bezige het Indisch toilet voor de terugreis.

De schrijver hoopt, dat met deze gegevens de Indische ouders hun voordeel zullen doen.

Bede om geldelijke hulp ten behoeve van de Inlandsche zendingleeraren in de Residentie Tapanoeli.

„Adian Goembot" schrijft in de „Sinar Sumatra" van 12 Juli 1921, dat de Inlandsche Zendingleeraren in de residentie Tapanoeli in zorgvolle geldelijke omstandigheden verkeeren.

Vóór den grooten oorlog ontvingen zij, wanneer zij de kweekscholen te Sipoholon en Naroemonda hadden afgeloopen, eene maandelijksche bezoldiging van f 7.50, die, na tien jaren dienst, tot f 15 per maand werd verhoogd.

Men kon destijds daarmede rondkomen, omdat de leerlingen en hunne ouders hulp verleenden bij het bewerken der rijstvelden.

Voorts waren de levensmiddelen en de andere levensbehoeften veel billijker in prijs en kon de inlandsche „Goeroe" op den voet leven van den gewonen kampongman.

Na den grooten oorlog is de toestand geheel anders geworden.

In navolging van de Regeering, die de bezoldiging van de onderwijzers op de IIde klas scholen verhoogde, hebben de Duitsche zendelingen nu het aanvangssalaris van de zendingleeraren, die van de gemelde kweekscholen komen, op f 10 per maand gebracht, dat, na tien jaren dienst, tot f 17.50 per maand kan stijgen.

Aannemende, dat een goeroe 10 jaren dienst heeft en een gezin heeft, dat uit 7 personen bestaat, dan kost hem dit gezin, alleen aan het hoogst noodige levensonderhoud f 55.90 per maand, en wel als volgt:

2 picol rijst à f 20.—	f 40.—
2 flesch petroleum à f 0.40	„ 0.80
2 flesch klapperolie à f 1	„ 2.—
4 katti zout à f 0.15	„ 0.60
4 KG. vleesch à f 1	„ 4.—
Kleederen 7 maal f 0.50	„ 3.50
Sajoer	„ 4.—
Zeep voor de wasch	„ 1.—
	f 55.90

Voor tabak of andere versnaperingen is niets in rekening gebracht.

De som van f 17.50 per maand ontvangende, komt hij dus maandelijks tekort f 38.40.

Het is, zegt de schrijver, een geluk geweest, dat de Regeering aan de zendingleeraren een duurtetoeslag heeft toegekend van 110 procent van hunne bezoldiging en zij zijn de Regeering daarvoor zeer erkentelijk.

Doch, wanneer die duurtetoeslag wordt ingetrokken, dan zullen zij terugvallen in een nog veel kommervollen toestand dan die van vóór den oorlog, zoodat zij hopen, dat de Regeering dien duurtetoeslag zal blijven handhaven.

In het Bataksch Christendorp neemt de Inlandsche zendingleeraar eene toonaangevende stelling in en als hij de tact heeft om beleidvol in de gemeente op te treden, dan kan hij grooten invloed op het volk uitoefenen.

Hij leert dat volk, buiten zijn godsdienstwerk, orde, regelmaat en zindelijkheid.

Hij houdt het volk bijeen, dat zich anders allicht naar elders zou verspreiden en het moet dus ook aan de Regeering niet onverschillig zijn hoe de

stemming onder de Inlandsche godsdienstleeraren ten opzichte van het Bestuur is.

Wel is waar zijn zij in den tegenwoordigen tijd wegwijs genoeg om te weten hoe zij het moeten aanleggen om hun doel te bereiken, doch niettemin werd het nuttig geoordeeld het in de „Sinar Sumatra" medegedeelde hier over te nemen en zoodoende het billijk verzoek onder de aandacht te brengen van hooger autoriteit.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Zal Japan of Amerika de toekomstige bondgenoot zijn van Nieuw-Rusland?

II (Slot).

Het is den markies Okuma niet gelukt de Amerikanen te overtuigen.

Integendeel, zij beschouwen het zoet gefluit van dezen diplomaat als een poging om het leelijke in de Japansche politiek te verdoezelen, daarbij wijzende op hetgeen geschied is te Kiautsjan, dat, onmiddellijk na het verlaten dier stad door de Duitschers, door eene Japansche legermacht werd bezet en gevolgd werd door het leggen van een Japansch garnizoen in Shantoeng.

Het aanvaarden van de Japansche bewering, dat het voor Japan niet noodig is zich anderman's land toe te eigenen in het belang van de steeds toenemende bevolking, kan, naar schrijver's meening, dan ook slechts alleen geschieden door personen met de soort hersens van een garnaal.

De Japansche financiën stonden vóór den grooten oorlog zwak, doch hebben zich tijdens dien oorlog kunnen herstellen, hoofdzakelijk tengevolge van de genoten niet geringe handelsvoordeelen.

Terwijl de andere oorlogvoerende mogendheden zich geldelijk uitputten, wist de jongste mogendheid Japan niet weinig haar geldelijken welstand te verhoogen.

In aansluiting daarmede veranderde ook de politieke gedragslijn en onder de leus van „Azië voor de Aziaten" hebben verschillende landstreken de schadelijke toepassing van dit beginsel ondervonden.

Reeds tijdens den grooten oorlog heeft, zegt de schrijver, Japan ingezien, dat het voortdurend in geschil leven met Amerika, China en Rusland tot geen voordeel kan leiden en dat een oorlog met Amerika financieel een ruïne zou zijn voor het land, afgescheiden nog van het waarschijnlijke feit, dat de andere mogendheden dien oorlog niet zouden toestaan.

Ten einde Amerika voor zich te winnen, is Japan Amerika tegemoet gekomen met het toezeggen van handelsvoordeelen in China, doch heeft daarbij geen succes gehad, omdat, zooals de Amerikanen beweren, dat voorstel geen ander doel had dan op een juist gekozen oogenblik alle Amerikaansche belangen in Oost-Azië te vernietigen.

Sedert dat échec zijn Japan's bedoelingen gericht op eene aaneensluiting bij Rusland en tracht het dat land, dat gebrek aan oorlogsmateriaal heeft, voor zich te winnen.

Rusland, dat de halve prijs voor het oorlogsmateriaal bedong, zal de aangeboden hulp zeker met beide handen aanvaarden.

Onlangs hield een der Russische prinsen verblijf in Japan, welke gelegenheid de Japansche regeering benutte om bij het Japansche volk propaganda te maken voor de beoogde toenadering tot Rusland. Hem werd vorstelijke eer bewezen. Bij de ontvangst was een eerewacht aanwezig en alle mogelijke andere eerbewijzen moesten toonen, hoezeer het aanwezen van den prins op prijs werd gesteld.

In Rusland teruggekeerd, waren tal van Russische nieuwsbladen gevuld met gunstige berichten over de ontvangst van den prins in Japan en over de gunstige stemming van het Japansche volk ten opzichte van Rusland, waarop het oogenblik gunstig werd geacht een geheime overeenkomst met Rusland te sluiten, waarvan thans telkens in de buitenwereld wordt gesproken.

De Russen schijnen hunne vroegere antipathieke gevoelens tegenover de Japanners te laten varen en de in den Japanschen oorlog ontvangen geweldige slagen te willen vergeten.

Dit is aan de Amerikaansche regeering niet ontgaan en deze doet thans al haar best om Rusland op haar hand te krijgen.

Rusland staat derhalve thans onder den invloed van twee krachtige en machtige partijen, waarvan de bekwaamste vermoedelijk het meeste succes zal behalen.

Ten einde nog eens duidelijk aan te toonen hoe vijandig de stemming der Amerikanen tegenover de Japanners is, vermeldt de „Perniagaän" van 15 Juni 1921 nog het navolgende uit een der aangebrachte Amerikaansche nieuwsbladen.

Te Washington is eene vereeniging opgericht onder leiding van den senator Hiram Johnson uit Californië.

Die vereeniging stelt zich ten doel den Japanners elk recht op grondbezit in de Vereenigde Staten van Amerika te ontzeggen.

De navolgende 11 Amerikaansche steden zijn tot die vereeniging toegetreden, n.l. Californië, Oregon, Washington, Indaho, Uta, Nevada, Arizona, Nieuw-Mexico, Texas, Oklahoma en Colorado.

Elk dezer steden heeft zijne gemachtigden gezonden, die zich in commissie hebben vereenigd ten einde te trachten van de Amerikaansche regeering gedaan te krijgen, dat eene beslissing wordt genomen in den aangevraagden zin.

Deze actie is alles behalve naar den zin van de Japansche regeering, wier optreden maar steeds niet de sympathie van Amerika kan verwerven.

Het blijft dus de vraag, wie van de beide landen Rusland's toekomstige bondgenoot zal zijn.

LITERATUUR-OVERZICHT

Encyclopaedie van Ned.-Indië.

Dezer dagen is het vierde en laatste deel van den tweeden druk der Encyclopaedie van Nederlandsch-Indië verschenen (bij M. Nijhoff te 's-Gravenhage en E. J. Brill te Leiden), aanvangende met Soemba en eindigend met Zijde.

Hoewel van een eigenlijke voltooiing geen sprake is, daar het voornemen wordt uitgesproken om van tijd tot tijd supplement-afleveringen uit te geven, wenschen we èn redactie èn uitgevers èn het in Indië belangstellend publiek geluk met een standaardwerk, waarvan men de wedergade vergeefs zoekt bij andere koloniseerende mogendheden, die, het zij terloops opgemerkt, evenmin kunnen bogen op een uitgave als ons Repertorium op de Koloniale Literatuur.

Het spreekt bijna van zelf dat ook deze, inderdaad met groote zorg herziene uitgave niet volmaakt is, niet volmaakt kan zijn, maar toch moet het ons van het hart, dat een enkele medewerker — naar het ons wil voorkomen — zijn taak, door onvolledige bronnenstudie, te licht heeft opgevat.

Zoo heeft, om een voorbeeld te noemen, de schrijver van het uitvoerig en overigens zeer verdienstelijk artikel „Spelen" blijkbaar niet geweten, dat het schaken ook door de Bataks beoefend wordt; zijne desbetreffende mededeelingen in de nieuwe uitgave zijn letterlijk herdrukt uit de oude, waarmede de schr. getuigenis aflegt van onvoldoende kennis der literatuur over het onderwerp. Toch wijdde in 1904 een Duitscher aan het schaakspel der Bataks een afzonderlijke studie [1]). En in 1913 verbaasde een Batak de Europeesche schaakwereld op Java door zijn meesterschap, toen hij in een tournée over dat eiland tegen de beste schakers simultaan speelde, en hen versloeg [2]). Doch de schrijver in de Encyclopaedie heeft deze voor de hand liggende bronnen ongebruikt gelaten.

We willen ons tot bovenstaande opmerkingen bepalen; de redactie, die ook blijkens het Voorwoord met schier onoverkomelijke moeilijkheden te kampen had om dit mooie boek met goeden uitslag te voltooien, moge zich er mede troosten, dat een Brockhaus, een Meyer, een Winkler Prins en andere Encyclopaedieën, niettegenstaande vele herdrukken, evenmin volmaakt zijn.

Nog zij melding gemaakt van een eveneens dezer dagen verschenen beknopte uitgaaf derzelfde Encyclopaedie, bewerkt in één deel door Prof. T. J. Bezemer. Als overweging heeft bij deze uitgave gegolden, dat het groote werk niet alleen tengevolge van den hoogen prijs niet onder het be-

1) Das Schachspiel der Bataker. Ein ethnographischer Beitrag zur Geschichte des Schach, von A. von Oefele. Mit zahlreihen Figuren (Leipzig, 1904).

2) Si Narsar, de (Bataksche) schaakkoning. Met portret (Weekblad voor Indië. X, 1913—14, bl. 976).

reik van het groote publiek valt, maar ook voor dat publiek te uitvoerig is.

„De Indische Technische Boekhandel".

In afl. 8 van de Waterstaatsingenieur geeft Prof. ir. J. Klopper eene beschrijving van de „N. V. Indische Technische Boekhandel" in Febr. 1921 opgericht en waarvan commissarissen zijn K. A. R. Bosscha, ir. M. H. Damme en Prof. ir. J. Klopper. Het streven van de vennootschap is om te voldoen aan de behoeften der Technische Hoogeschool te Bandoeng en haar docenten en studenten, maar ook om de belangstelling in en den omzet en het gebruik van nieuwe goede werken te bevorderen.

Djâwâ. Driemaandelijksch Tijdschrift.

Inhoud van No. 3: Middeleeuwsche monumenten op Bali, door H. T. D(amsté). Populaire beschrijving der in Gianjar ontdekte ruïnen van een Boeddhistisch klooster, dagteekenend uit de 11e eeuw onzer jaartelling.

Tjowangan in de desa Gintoengan bij Gombong, door Inggris. (In Bagelèn leeft onder het volk een Javaansch spel, genaamd „Tjoewangan". Dit spel vindt men tegenwoordig nog in de desa's Gintoengan, Mangli en Koewaroe in 't Bagelènsche en wordt 's nachts in de maneschijn, in den regel van af den 10den tot en met den 17den van de Javaansche maand gespeeld, zoowel door kinderen als volwassenen. Bij de „tjowongan" speelt een waterschepper een voorname rol. Deze bestaat uit een klapperdop met steel, welke wordt beschilderd en aangekleed, ten einde een meisje voor te stellen).

Iets over het palmwijntappen in de Tengger, door Dr. B. Schrieke. Met medewerking van Mas Tjakrasoepoetra. In dit artikel wordt niet uitgeweid over het bedrijf van den palmwijntapper in het algemeen, doch alleen bevat het bijzonderheden van eenige eigenaardige gebruiken die zich bij het tappen voordoen.

Een en ander over gebruiken bij den Soendanees, door H. S. d. P. (Beschrijving van huwelijksplechtigheden).

Oud-Javaansche gegevens omtrent de vulkanologie van Java, door D. van Hinloopen Labberton. (I. De goenoeng Moerija en de Çaka-jaartelling). — II. De afscheiding van het eiland Madoera in 222 na Christus — III. De ondergang van Midden-Java in 1006 na Christus. — IV. De gegevens van Pararaton en Nagarakrtagama met betrekking tot het tijdvak 1200—1500 na Chr. — V. Javaansche gegevens uit den Mataram-tijd tot 1675 A. D.).

Uit de Javaansche cultuurbeweging (tweede kor verslag der werkzaamheden van den Jogjaschen kring van het Java-Instituut).

Boekbespreking (Handelingen van het eerste Congres voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Java. — Pararaton. — Een Indisch geschiedwerk. Naar aanleiding van „Indië, handboek voor den Indischen nationalist, door Dr. E. F. E. Douwes Dekker").

Proeve eener opgave van boeken en tijdschriftartikelen in hoofdzaak betreffende taal, land en volk van Java, vervolg 1920 en eerste halfjaar 1921.

Winstaandeelen ten bate van de Inlandsche bevolking.

De hr. H. Ch. G. J. van der Mandere schrijft in het Nov.-Nr. van de Economist een uitvoerig artikel: Winstaandeelen, als door de Indische Regeering voorgenomen ten bate van de Inlandsche bevolking.

De schr. constateert, dat de *Minister van Koloniën* Mr. D. Fock in 1907 bij de behandeling van de Indische Begrooting voor 1907 niets wilde weten van een pleidooi van wijlen Mr. van Deventer: „dat aan de suikerfabrikanten de plicht moest worden opgelegd om een deel hunner winsten te bestemmen voor de verhuurders van de gronden, die dan dit geld onderling zouden kunnen verdeelen naar verhouding der huurpenningen". Dit als uitgangspunt nemend, ontwikkelt de hr. v. d. M. zijne bezwaren tegen de voorstellen van *Gouverneur-Generaal* Fock, die thans het stelsel door Mr. van Deventer voorgestaan, in een wet wil belichamen.

Het Nederlandsche Zeewezen.

In het Nr. van 16 dezer een beknopt overzicht van de voorgeschiedenis en de wijze van totstandkoming der radioverbinding van Indië met Nederland. De technische bijzonderheden kan men raadplegen in de Ingenieur van 15 Oct., welke weder ontleend zijn aan het orgaan der vereeniging „Indië Weerbaar" van Aug. j.l.

In hetzelfde Nr. mededeelingen over de veelbesproken kruisers Java en Sumatra.

De Reflector. No. 41.

Het is zeker geen alledaagsch verschijnsel in Indië, dat een ambtenaar 50 jaar lang den Lande heeft gediend. De Reflector vereeuwigt daarom het portret van den hr. A. J. Haaxman, die in 1870 zijn Indische loopbaan als bestuursambtenaar begon (controleur, secretaris, assistent-resident) en thans de functie bekleedt van president van de Weeskamer te Batavia. Het bijschrift bij het portret besluit: „De ruim zeventigjarige heer Haaxman is een voorbeeld voor vele jongeren wat ijver en plichtsbetrachting betreft. De benoeming van president op zijn leeftijd is wel een bewijs, dat de Regeering zijn groote verdiensten heeft ingezien en hem niet te oud acht voor zulk een belangrijke functie.

„Glanor" schrijft in hetzelfde Nr. over „In en om Oud-Batavia. Bekasische aangelegenheden", waarin o.a. de Chineezenmoord in 1740 in herinnering wordt gebracht.

Oudheidkundige Dienst in Ned.-Indië.

De driemaandelijksche verslagen van den Oudheidkundigen Dienst, welke door het Bat. Genootschap van K. en W. in druk worden uitgegeven, krijgen steeds meer beteekenis voor het in archaeologie belangstellend publiek. Thans ontvingen we de verslagen over het eerste en tweede kwartaal 1921, waarin, behalve de mededeelingen over de gewone werkzaamheden als onderhoud, nieuwe vondsten, enz. van oudheidkundige monumenten, eenige belangrijke artikelen als bijlagen zijn opgenomen, verduidelijkt door fraaie illustraties en bouwkundige teekeningen.

Nl. in het eerste kwartaal: Eigenaardigheden van Hindoemonumenten, door P. J. Perquin. — De achterzijde van tjandi Kedaton, door P. V. van Stein Callenfels. — De eerste twee strophen van zang 70 van de Nagarakretagama, door R. Ng. Poerbatjaraka. — De ruïnen van Koeto Renon in het Loemadjangsche, door A. Muhlenfeld.

2e kwartaal. Een Boeddhistisch rotsklooster op Bali, door H. T. Damsté. (Hierin treedt de schr. meer in bijzonderheden dan in zijn bovengenoemd opstel in Djawa. Prof. Krom, die reeds de aandacht op deze hoogst belangrijke archaeologische vondst had gevestigd in de Bijdragen van het Kon. Instituut, geeft een Naschrift). — Verbetering en aanvulling der reliefbeschrijving van Barabudur, door Prof. Dr. N. J. Krom. Zij die reeds kennis maakten met de monographie van dezen geleerde over den Boroboedoer, mogen niet verzuimen kennis te nemen van dit opstel, vrucht van nader onderzoek ter plaatse.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

No. 15. Arbeidsverhoudingen. Om het werkvolk, door Dr. R. Broersma. — Landbouwonderwijs in de Philippijnen, door D. N. — Onze theecultuur in verband met de marktomstandigheden, door A. E. Reynst. — Over Phitorus Dilatatus (een nieuwe theeplaag). — De theepositie. — Nog eens de koffiebelasting, door J. H. Kuneman Jr. — Het bessenboeboek-vraagstuk. — Enkele aanteekeningen omtrent de behandeling van zaden, door Z. — De advocaat (vervolg). — Is een agar-agar industrie in Nederlandsch-Indië mogelijk? — De tweede Jaarbeurs te Bandoeng, door G. A. v. B. — Stumppullers. — Waar moet het heen met de suiker? door M. — De suikerindustrie op Cuba.

De brikettenfabriek der Boekit-Assem-mijnen.

Onder dit opschrift een artikel van G. P. J. Caspersz in Nr. 46 van de Ingenieur.

Op de Indische begrooting voor 1922 is een post uitgetrokken voor de oprichting eener brikettenfabriek te Tandjong-Priok, ten behoeve der in Palembang gelegen Boekit-Asem-mijnen, welke door het land ontgonnen worden.

Aan de rentabiliteit dier onderneming werd in het afdeelingsverslag, dat door den Volksraad over de begrooting uitgebracht werd, twijfel geopperd op grond van het over de Boekit-Asemkolen vermelde in de bekende brochure Caspersz, waarmee bedoeld werd zijn ook in brochurevorm verspreide voordracht over „Het brandstoffenvraagstuk in Indië met betrekking tot de spoor- en tramwegen aldaar", gehouden in de vergadering van 15 December 1920 der afdeeling voor spoorwegbouw en spoorwegexploitatie van het Kon. Instituut van Ingenieurs.

Het huidige artikel van den hr. Caspersz in de Ingenieur bedoelt met argumenten en cijfers het volgende te betoogen:

De Volksraadsleden, die hun twijfel uitspraken over de rentabiliteit daarvan, hadden het geheel bij het rechte eind.

De oprichting der brikettenfabriek is een groote vergissing en men zal verstandig doen met haar nimmer in bedrijf te stellen. Men late de marine rustig doorgaan met het stoken van Cardiffkolen en de glanskolen in den grond zitten. 's Lands financiën zullen daarmee slechts gebaat zijn.

De Indische Mercuur.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 46. Nieuwe rubbertoepassingen, door W. L. Utermark. — Een arbitrage-bureau voor koffie, aangetast door de koffiebessenboeboek, door Dr. L. P. de Bussy. — Tinmijnbouw, door ir. J. van den Broek, besproken door ir. A. Guyot van der Ham. — Handelsbetrekkingen tusschen Noorwegen en Ned.-Indië. — Colonial preference en Java-thee. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Literatuur over oeconomie, arbeidsvraagstukken, nijverheid en waterkracht, delfstoffen, enz. (Opgave van de Afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut).

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 33. Huwelijksgebruiken in Indië (vervolg), door N.

— Protestantsch Zendingswerk in Indië (vervolg), door Dr. J. H. Gunning. — De suikerindustrie op Java, hare geschiedenis en ontwikkeling, door H. Ch. G. J. van der Mandere. De negentiende eeuw (vervolg). — De competentie van den gouvernementsrechter in Ned.-Indië, door Mr. H. M. B. t. H. R. V. De landgerechten. — De Dutch Burgher Union of Ceylon, door H. S. W. Weenink. — Uit Java's Hindoetijd, door H. W. Bredée (vervolg).

* * *

Chemie in Ned.-Indië, door Dr. A. J. Kluyver. (Chemisch Weekblad, No. 40).

De invoerhandel van Ned.-Indië gedurende 1920 (Handelsberichten, 17 November 1921).

De duurte in Indië, door Mevr. A. — Wijziging van 't Regeerings-Reglement. (Hindia Poetra, Nov. 1921).

Pandagian. Legende uit de Minahassa, door Ratu Langie. (De Taak, 1 en 8 Oct. 1921).

J. Psz. Coen en de zending in Indië, door J. Thewissen. (Studiën, Jaarg. 53, Dl. 96, blz. 260).

De beteekenis van de zending op Java voor de ontwikkeling van Ned.-Indië. (Stemmen des Tijds. Jaarg. 10, dl. III, bl. 291).

Ned.-Indië en de grondwetsherziening, door Mr. J. H. Carpentier Alting. (Amsterdammer, 1921, No. 2310).

Waarom is samensmelting (van het Indologenblad met de Hindia Poetra) noodzakelijk en gewenscht? door Th. Locher. — Waarom is samensmelting van het Indologenblad met de Hindia Poetra ongewenscht en niet noodzakelijk? door D. H. Burger. (Indologenblad, Nov. 1921).

Voordracht over Celebes uit een oogpunt van landbouw en nijverheid, door L. van Vuuren. (Overdruk uit „De Indische Mercuur" van 4 en 11 Nov. 1921).

Enkele mededeelingen over het bessenboeboekvraagstuk, door Prof. Dr. K. Friederichs. (Publicaties N.-I. Landb. Syndicaat 1921, No. 17). — De wijziging van ons tapsysteem en wat daarmede samenhangt, door J. R. Harmsen. (Id. No. 16).

Crimineele statistiek van Ned.-Indië over het jaar 1917. Samengesteld bij het Hoofdkantoor van het Gevangeniswezen. (Weltevreden, F. B. Smits).

Caoutchoucbedrijf bij het Boschwezen. Verslag over 1918. (Bijvoegsel op het verslag van den Dienst van het Boschwezen over het jaar 1918). (Batavia, Javasche Boekhandel en Drukkerij).

Op vleugels naar Indië. Amsterdam—Batavia, door Jan Feith. Bandteekening en 75 illustraties van Pol. Dom. (Amsterdam, Scheltens en Giltay).

Over de grenzen, door Tine Bonnema („Dit boek is geschreven onder den indruk van sommige toestanden in Indië, die bij velen uit ons christelijk publiek in Nederland onbekend zijn"). ('s-Gravenhage, D. A. Daamen).

The new world of Islam, by L. Stoddard. (London, Chapman and Hall).

Die Orchideen von Java, von J. J. Smith. Sechster Nachtrag. (Bulletin du Jardin Botanique, Série III, vol. 3, livr. 3, Aug. 1921).

The cultivation of the African oil palm with reference to the East Indies (vervolg). (The British North Borneo Herald, 1 Oct. 1921).

The harbour of Sabang (with ill.). — The history of the teaplant. (Holland and her Colonies, Nov. 1921).

Suriname.

Het nieuws uit Suriname is ditmaal uiterst schraal.

De redacteur van het blad „*Suriname*" heeft zich aangesloten bij de sociaal-democratische arbeiderspartij en is sedert eenigen tijd gewikkeld in een pennestrijd met „*De Surinamer*", het blad van de Roomsch Katholieke Missie. Hoe belangwekkend de strijd ook zij, achten wij ons blad de plaats niet om daarvan een overzicht te geven. Onze ruimte zou dat ook niet toelaten. En het einde van den strijd ligt zeker in een ver verschiet.

* * *

„*Suriname*" van 21 October wijst er terecht op, dat gebrek aan statistieken een chronische kwaal in de kolonie is, een gebrek dat de bestuurstaak moeilijker maakt dan noodig is. Vroeger kon men in het „*Gouv. Advertentie Blad*" allerlei wetenswaardigs voor de kennis van de omstandigheden der kolonie vinden. Zoo langzamerhand is, vermoedelijk uit verkeerd begrepen zuinigheid, veel komen te vervallen.

Vroeger werd elke week de dagelijksche regenval in de vorige week, als geregistreerd in den Cultuurtuin, gepubliceerd. Opeens werd dit ingekrompen tot een korte vermelding van den totalen neerslag in de afgeloopen week. Ook dit verdween en er bleef alleen over de maandstaat van meteorologische waarnemingen.

Vroeger werden de waterstanden in het binnenland gepubliceerd. Daarmede werd opeens gestaakt. En deze publicatie was van groot belang voor de industrie in het binnenland, welke zoo geheel afhangt van den waterstand.

Het blad spreekt dan de hoop uit, dat men die kortzichtige politiek zal laten varen en in stede van de publicatie van allerlei gegevens te staken ze juist uit te breiden.

We voegen er bij, dat ook de Koloniale Verslagen in de laatste jaren zeer zijn ingekrompen, wat wij geen verbetering achten.

* * *

Naar „*De West*" van 18 October verneemt, zal de „Overzeesche Hardhout Import Maatschappij", na een langdurige staking hare werkzaamheden in Suriname hervatten. De maatschappij stelt zich ten doel de exploitatie en de verscheping van hout, doch zal voorshands geen eigen zaagmolen oprichten.

* * *

Uit hetzelfde blad:

„Gisteren en heden zijn op publicke veiling de laatste goederen verkocht der Belgische Algemeene Tropische Cultuur- en Industrie-Maatschappij.

Op de afgevaardigden, die zouden uitkomen om nieuw leven te geven aan de maatschappij, werd tot dusver vergeefs gewacht. De laatste employé's der maatschappij verlieten per jongste Fransche mailboot de kolonie en thans zijn ook de laatste goederen verkocht.

Een treurig einde van een grootsch opgezet begin."

Naar „*Surinamer*" van 21 October verneemt, is de mogelijkheid geenszins uitgesloten, dat de Tropica na korter of langer tijd hare operaties in de kolonie hervat.

* * *

Uit hetzelfde nummer van „*De West*" nog de volgende berichten:

„Hoewel reeds sedert eenige maanden de inschrijving opengesteld is op de leening van vijf millioen dollars voor hygiënische en productieve werken in Demerara, is tot dusverre nog geen vol millioen ingeteekend."

* * *

„De heer *W. A. de Sturler* keerde per Prins Frederik Hendrik van verlof terug, doch heeft zijne functiën nog niet hervat. Kapitein bij de Koloniale vaartuigen, was hij de laatste jaren belast met de functiën van afdeelingschef, welke functiën vervallen zijn, nu de afdeeling weder een zelfstandige beheerder heeft gekregen.

Er is sprake van, dat de heer de Sturler belast zal worden met een opneming van het vaarwater. Men heeft daarbij het oog op de bank van Jagtlust en het vaarwater bij Resolutie, waar in den laatsten tijd meermalen schepen vastliepen. Maar vooral is een opneming bij Braamspunt noodig. Men weet dat bij het Geleidelicht het vaarwater zich heeft verplaatst. De beheerder heeft zelf een voorloopige opneming ter plaatse verricht, doch heeft natuurlijk geen tijd om omvangrijker opnemingen te doen. De verdere verkenning zal nu vermoedelijk geschieden door den heer De Sturler."

* * *

Naar „*De West*" van 21 October verneemt, houdt

de ontheffing van den heer de Sanders als commissaris te Albina verband met verschillende grieven tegen zijn beleid, waarvan de voornaamste is, dat hij in een geschil met de Fransche buren minder tactvol zou zijn opgetreden. Hij zou — zonder ruggespraak met het Gouvernement — tegenover de Franschen hebben toegegeven dat een eiland in de Marowijne, waar zij een station voor hun vliegdienst begonnen in te richten, geheel of althans ten deele aan Frankrijk behoort, een opvatting waarmede het Gouvernement te Paramaribo later allerminst bleek accoord te gaan. Onderhandelingen betreffende deze zaak zijn nog steeds gaande.

* * *

Onder het hoofd *„Pas op met de zilverbons”*, schrijft het *Algemeen Handelsblad* van 16 November:

Men zond ons toe een *zilverbon-Suriname*, groot *vijftig cent.*

Dit wettig betaalmiddel vertoont een treffende gelijkenis met onze Nederlandsche zilverbons van *f* 2.50. De teekening is volkomen gelijk en ook de kleuren wijken niet af.

Waar op de Nederlandsche zilverbon de cijfers 2.50 staan, zijn op het Surinaamsche exemplaar de cijfers 0.50 gedrukt.

Aan de voorzijde zijn de woorden: „Zilverbon-Suriname” in een lichte boog geplaatst. Dit is dus een afwijking van het Nederlandsche exemplaar. Een ander verschil is, dat het cijfer aan den rechterkant bij den bon van *f* 2.50 door een cirkel, bij die van *f* 0.50 door een zeshoek is omgeven.

Maar deze afwijkingen vallen zoo weinig op, dat wij ons heel goed kunnen voorstellen, dat iemand, die er niet op is voorbereid, het Surinaamsche papiertje voor een echten Hollandschen rijksdaalder zal aannemen.

Wij hoorden dan ook al van menschen, die het slachtoffer zijn geworden.

Eenigen tijd geleden moesten wij waarschuwen tegen de pogingen tot misleiding met Indische zilverbons van *f* 1, nu komt ons dit papiertje weer in handen. Wij kunnen niet nalaten er onze verwondering over te uiten, dat het Rijk betaalmiddelen laat maken, welke tot zooveel abuizen — en erger — aanleiding kunnen geven.

Intusschen — men zij op zijn hoede.

* * *

In *De Ingenieur* van 19 November herdenkt Ir. J. C. Ramaer den onlangs overleden technicus M. H. C. Baron du Tour.

Wij ontleenen daaraan het volgende, dat betrekking heeft op Suriname:

„Een groote voldoening was het voor hem, toen hem werd aangeboden om weder bij het departement van Koloniën in dienst te komen bij den aanleg van een spoorweg in Suriname.

Hij vertrok daarheen in April 1904. Hij had hier een zeer moeilijke taak, ook daar hij als werktuigkundige niet kon voldoen aan hetgeen een bouw- en een waterbouwkundige moet verrichten. Door het slechte klimaat, vooral gedurende zijn verblijf bij den Maäbo-heuvel, heeft zijn gezondheid zeer geleden; gelukkig had hij den steun zijner echtgenoote (O. M. V. Alblay uit Brussel) die in dit haar geheel vreemde land met den grootsten moed al zijn ontberingen gedeeld heeft.”

Curaçao.

Draadlooze telegrafie.

Het tarief via St. Martin, dat wij veertien dagen geleden gaven, is alweer verhoogd. Toch blijven zij nog ver beneden dat der Fransche kabel, die nu al heeft aangekondigd, dat voor telegrammen, die des nachts verzonden kunnen worden, het tarief de helft lager is dan voor andere telegrammen.

Wij moeten uit de *Amigoe* nog een en ander ontleenen betreffende moeilijkheden op Aruba.

Het blad schrijft:

„De Draadlooze, te Oranjestad, maakt in de laatste dagen een ernstigen crisis door.

Volgens bekomen informatie is dit station thans afhankelijk van de nieuwe stations op Venezuela.

Een ieder weet, dat Venezuela in den laatsten tijd draadlooze verbinding met La Guayra, Caracas, Puerto Cabello, Maracaibo, enz. heeft. Die stations hebben kracht genoeg en zijn krachtiger dan 't kleine Arubiaansche station.

Vóór de oprichting der bovengenoemde Venezolaansche stations kon Aruba dagelijks zonder veel bezwaar met Curaçao in verbinding treden, om zijn telegrammen over te seinen. Maar nadat de stations van Venezuela over en weer seinen en ontvangen, nu wordt het station op Aruba bij 't zenden der telegrammen vreeselijk gestoord, op zulke wijze, dat in de laatste drie dagen van September de chef van dit station 20 urgente telegrammen aan hunne respectievelijke eigenaars terug moest zenden, omdat Curaçao die telegrammen niet kan ontvangen.

Het feit is, dat de Venezolaansche stations niet 't station op Aruba bij 't sturen der telegrammen hinderen, maar zij storen 't station op Curaçao in het ontvangen der telegrammen van Aruba.

De reden, waarom de op Venezuela opgerichte stations 't station op Curaçao in 't ontvangen der telegrammen storen, is de volgende:

De stations van Venezuela gebruiken voor het zenden der telegrammen binnen Venezuela dezelfde golflengte als ons station op Aruba, welke 600 Metergolf is en welke ook de eenige is, die 't station op Aruba gebruikt. Wil Curaçao onze telegrammen ontvangen, dan moet het zijn ontvangstapparaat op 600 Metergolf brengen.

Maar wat gebeurt er?

Curaçao kan de telegrammen van Aruba niet ontvangen, want ook de stations op Venezuela sturen haar telegrammen op dezelfde golflengte en in plaats van onze telegrammen te ontvangen, ontvangt Curaçao de telegrammen uit Venezuela, daar die stations krachtiger zijn dan 't station van Oranjestad.

Als Aruba nu een kans schoon ziet, stuurt het een of twee telegrammen, maar alle overige telegrammen blijven achter, zonder geseind te kunnen worden.

Het is alsof een kind samen met een man schreeuwt, dan hoort men alleen den stem van den man, die krachtiger is dan de stem van 't kind. Dit is 't geval met 't kleine station van Aruba. Het is te klein om gehoord te worden, wanneer in de buurt andere krachtige stations aan 't spreken zijn.

Desniettegenstaande bestaat er een middel om dezen wantoestand te verbeteren en te verhelpen en dat is 't onderstaande:

I. Ons Gouvernement kan 't Venezolaansch Gouvernement verzoeken om de golflengte van zijn stations te veranderen. Door deze verandering zullen de Venezolaansche stations niets verliezen of lijden. Zoodoende zal 't klein station op Aruba wat rust krijgen en geregeld weer zonder veel bezwaar zijn telegrammen naar Curaçao seinen.

II. Ons Gouvernement kan ook de golflengte van ons station laten veranderen, wat ook goede resultaten geven zal.

De Draadlooze van Aruba is niet krachtig genoeg en is ook van oud systeem.

Het is van 't systeem der gewone vonk, die tegenwoordig geen ander station meer gebruikt. Thans gebruiken alle moderne stations 't systeem van fluitvonk, voordeeliger dan dat van gewone vonk, daar, in den tijd van luchtstoringen haar seinen gemakkelijker te onderkennen zijn dan dat van de gewone vonk.

In de luchtstoringstijd worden onze telegrammen met moeite naar Curaçao gezonden, omdat dit station zwak is. Als Aruba een krachtiger station van 't systeem fluitvonk bezat, dan zouden de handel, scheepvaart en 't volk beter bediend worden.”

Cuba.

Door het bestuur der kolonie zullen, naar de

Amigoe weet mee te deelen, de werklooze Curaçaoënaars worden teruggehaald. Zie ons blad van 10 November l.l.

Venezuela.

Het consulaat van Venezuela te Curaçao is verheven tot een consulaat-generaal, gelijk wij in de *Amigoe* lezen.

Hetzelfde blad meldt, dat de heeren J. Beelaerts van Blokland en mr. J. F. François, ambtenaren aan het Departement van Kolonie, hebben ontvangen achtereenvolgens de Bolivar-orde 2e en 3e klas.

De Gouverneur te Caraças.

Bij aankomst te La Guaira werd Mr. Brantjes namens het Venezolaansche Departement Vargas gecomplimenteerd, ook door den Nederlandschen consul en Hr. Ms. gezant te Caracas. Daarna werd een tocht gemaakt naar Macuto en Maiquelia, waarna per auto naar Caracas werd gereden. Aan de Hollandsche legatie werd de lunch gebruikt; daarna had een rit door Caracas plaats, met bezoek aan het Panteon, het graf van Bolivar en Brion, de Eliptische zaal, enz. Om 4 uur ging het gezelschap weer terug naar La Guaira.

(*A. d. C.*)

Landbouw.

De Amigoe van 22 October deelt mee, dat het „Departement van den Landbouw" voor de benedenwindsche eilanden zal worden opgedoekt.

Bethencourt. †

Op 9 October 1921 is te Curaçao overleden de oprichter en redacteur van het eenige dagblad in de kolonie, het *Boletin Comercial*, de heer Miguel Bethencourt. Als zijn opvolger zal optreden de heer Dario Salas.

V. P. G.

Tot predikant bij de Vereenigde Protestantsche Gemeente op Curaçao is benoemd ds. A. E. Eldermans, predikant te Suriname. Wij hebben wel eens gemeend, dat men uit bezuiniging de reeds jaren bestaande vacature onvervuld liet.

Politie.

De Prins van 22 October l.l. bevat het portret van den heer K. W. Elhorst en deelt mee, dat deze, oud-inspecteur van politie te Amsterdam, benoemd is tot commissaris en chef der politie in Curaçao en waarschijnlijk midden December zijne bestemming zal volgen, na nog eenigen tijd te Rotterdam het havenpolitiewezen te hebben bestudeerd.

Vrachtverlaging.

Zoowel de Red D-line als de K. W. I. M. hebben hare vrachttarieven verlaagd.

Ingezonden Stukken.

Geachte Redactie,

Ik zou het op hoogen prijs stellen, als U van het volgende een berichtje in het „Koloniaal Weekblad" zou willen opnemen.

Op het kleine Nederlandsche eiland St. Eustatius bevinden zich tal van afstammelingen van oude Hollandsche families, welke zich in den loop der eeuwen daar hebben gevestigd.

Deze kleine blanke kolonie, wier leden door economische, staatkundige en andere omstandigheden niet tot de rijken der aarde mogen worden gerekend, hebben onlangs een plaatselijke leeszaal met bibliotheek opgericht.

De Secretaris daarvan zou gaarne ook uit het Moederland, tijdschriften en boeken daarvoor ontvangen.

Particulieren of Vereenigingen, die tijdschriften of boeken in het Hollandsch of Engelsch daarvoor willen beschikbaar stellen, kunnen deze toezenden aan den heer A. G. Mörzer Bruyns, Anna Paulownastraat 18b, den Haag, welke voor de prompte doorzending zal zorg dragen.

U bij voorbaat dankzeggend voor de te nemen moeite,

Hoogachtend,

Uw Dw.,

A. G. MöRZER BRUYNS.

Den Haag, 14 November 1921.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen.

De groote Conferentie.

Ziet men belangrijke conferenties den inzet doorgaans aan inwendige regelingen wijden, terwijl de vraagstukken zich dan verder teekenen, om te culmineeren in een of meer hoofdmomenten, wier verwerking vervolgens naar het slot der bijeenkomst voert, in Washington is dit wel wat anders geloopen.

Harding heeft de conferentie geopend met een rede, die het: „vrede zij ulieden" in eigen, zeer goed gekozen woorden tot eene nieuwe boodschap gemaakt heeft, welke voor de passivisten een nieuwe schat van aanhalingen beschikbaar stelt.

Na hem kwam de Amerikaansche minister van buitenlandsche zaken Hughes, tevens door de conferentie tot haar algemeenen voorzitter gekozen, aan het woord; deze sloeg dadelijk de *clou* der bijeenkomst aan en bracht deze terstond op haar hoogste punt, althans wat het onderdeel „de wapenbeperking" betreft. Hij bood aanstonds een zoo belangrijke beperking van den vlootbouw voor de Ver. Staten, Groot Brittannië en Japan aan, dat iedereen er paf van stond. Het plan was zoo goed geheim gehouden, dat de uitwerking inderdaad overbluffend was.

Deze politiek — op z'n Amerikaansch — is zeker niet als de gebruikelijke voor de toekomst aan te bevelen, maar zij had hier groot succes, doordien de vèrstrekkende voorstellen bij de mede direct geïnteresseerden instemming mochten vinden. Balfour is wel met een amendement gekomen, waardoor de remming van den aanbouw wat geleidelijker zou inwerken, maar de reden hiervoor ligt meer in industrieele en economische overwegingen, dan in beginselverschil. Japan deed eerst een bedenking hooren, omdat 't zich in de sterkteverhouding wat te slecht bedacht meende, maar 't kwam tegen 't beginsel niet op.

Zeide Amerika in afwachting van de definitieve beslissing met het afbouwen der oorlogsschepen door te gaan, Japan schrapte een paar millioen van de marinebegrooting voor 1922 en gaf ook al een streep door eenige groote posten van zijne oorlogsbegrooting. Engeland zag reeds dadelijk af van den bouw van 4 kruisers. In practischen zin trachten de betrokkenen elkander zoo te overtroeven. Toch is Japan nadien wat ingetogener geworden, vooral ook in verband met de behandeling der tweede kwestie, die der Stille Oceaan vraagstukken. Dit neemt niet weg, dat wij aan 't voorstel van de V. S. alle kansen geven in een practisch resultaat vastgelegd te worden. De conferentie zelf kan dit niet geheel afwerken; vooreerst toch zullen de regeeringen der drie staten te beslissen hebben over eene op te maken formeele overeenkomst. Voorts kan men de andere mogendheden niet zoo maar buiten de kwestie laten. Het ontwapeningsontwerp wordt te Washington uitgewerkt door de vertegenwoordigers der 5 z.g.n. groote mogendheden, behalve de 3 genoemde, dus mede door Frankrijk en Italië. Zijn de vloten dezer mogendheden van betrekkelijk geringe beteekenis en is haar in den Stillen Oceaan geen eerste rol toegedacht, toch willen deze *groote* mogendheden zich niet gaarne als niet groot genoeg om mede te spreken laten beschouwen, terwijl men anderzijds er aan te denken heeft, hoe de betrekkelijke beteekenis dier vloten zou kunnen toenemen, indien zij vrij bleven om met den schepenbouw door te gaan in de tien-jaren-vacantie, welke aan de marinewerven in Amerika, Engeland en Japan wordt opgelegd. Eindelijk willen de groote mogendheden zich in deze ook niet op het zelfgenoegzame standpunt plaatsen van: wat wij doen, hebben alle anderen maar te aanvaarden. 't Voornemen bestaat althans om het resultaat in zoodanigen vorm te belichamen, dat men tot een soort wereldaccoord ten aanzien der beperking van de bewapening ter zee zal komen.

De gang van zaken bij het behandelen van 't tweede onderwerp, waaraan de conferentie gewijd is, de vraagstukken aangaande het gebied om den Grooten of Stillen Oceaan is evenmin overeenkomstig het gewone verloop geweest, maar is toch ook weer geheel anders dan die voor het eerste punt, ja, is een sterke tegenstelling hiervan geworden.

Nu geen grootsch ontwerp, nu geen welbewust voorstel of aanbod, nu geen practisch plan. Integendeel, hier aanvankelijk zelfs niemand, die 't initiatief nam om een goed aangrijpingspunt aan te wijzen.

In de commissie, welke dit punt te behandelen heeft, hebben de 9 ter conferentie vertegenwoordigde mogendheden samen zitting (V. S., Gr. Britt., Japan, Frankrijk, Italië, China, Portugal, België en, als *eenige* niet-allié in den grooten oorlog, Nederland). Geen hunner scheen aanvankelijk iets concreets te vragen, aan te bieden of voor te stellen te hebben. Den besten houvast boden nog de eischen, door het hoofd van de Chineesche vertegenwoordiging, Wellington Koo, voor China uitgesproken, niet in een openbare vergadering, doch in de commissie. Zij, die de vraagstukken van 't Verre Oosten meenden te kunnen terugbrengen tot het Chineesche vraagstuk, schijnen in 't gelijk gesteld te wor-

den; voor het werk dezer commissie is China troef.

China vraagt zichzelf te mogen worden. De opendeur, toelating van vreemde ondernemingsgeest, gaarne, maar geen inmenging van buitenaf met zijn staatkundige zaken, zijne economische ontwikkeling; bovendien moeten alle vreemden, die lossen of vasten voet in China hebben, terugtreden.

Hughes verklaarde zich voorstander van deze zienswijze en gewaagde ,in overeenstemming hiermede, van 't opgeven door Japan van 't toezicht op Sjantoeng en den Mongoolsche spoorweg, van 't beletten van elke bezetting van Siberië, van 't te niet doen van geheime verdragen. De geestdrift voor deze voorstellen is geenszins gelijk aan dien voor Hughes' vlootinkrimping. Hoewel de vragen van China uitgaan, wordt in de Amerikaansche instemming toch een bevestiging gezien van 't egoisme der V. S., die in China meer te halen dan te geven hebben. Deze achterdocht bederft de goede stemming.

Een ander bezwaar wordt ondervonden door 't zeer ingewikkelde van 't Chineesche vraagstuk. Zoo is b.v. al dadelijk uit te maken: Wat is China? Vóór 't begin der conferentie heeft Zuid-China reeds geprotesteerd tegen de opvatting, volgens welke de regeering te Peking zich als vertegenwoordiging van 't geheele rijk beschouwt. Nu is hieraan van die zijde een actie van verzet toegevoegd, waarin de Pekingsche verlangens, als veel te zwak gesteld, gewraakt worden. Waar is overigens de grens van 't territoriaal ondeelbaar en onaantastbaar te verklaren Hemelsche rijk? China pleegt zelfs Thibet tot zijn gebied te brengen. Waar is de noordelijke,- waar de westelijke grens? Een en ander heeft de commissie niet weerhouden tot eene resolutie te komen. Met algemeene stemmen heeft zij zich uitgesproken voor territoriale en administratieve integriteit van China. De mogendheden willen dit rijk volledige en ongestoorde gelegenheid verschaffen om een daadwerkelijke regeering te vestigen en er toestanden te scheppen overeenkomstig den zelf uitgedrukten wensch. Dit is de eerste concrete daad van de conferentie; jammer dat deze een zoo weinig tastbare werkelijkheid betreft.

Het verwijt is tot Hughes gericht, dat hij de dracht der vraagstukken van den Stillen Oceaan in 't algemeen en van de Chineesche kwestie in 't bijzonder niet voldoende heeft ingezien; de te ontwarren moeilijkheden zouden niet rijp zijn voor den oogst. De verwachting om in een conferentie van eenige maanden veel te kunnen bereiken, zou, voor wat deze vraagstukken betreft, opgegeven moeten worden. De conferentie van hooge vertegenwoordigers zou na eenige weken maar uiteen moeten gaan, om een uit haar gevormde commissie, van de 9 mogendheden, te laten doorwerken, ten einde voor eene volgende, b.v. in 1922 te houden tweede conferentie een bruikbaren grondslag te leggen. Zooals wij zeiden, wel een tegenstelling met de vlootvoorstellen. Deze uitkomst zou overigens overeenkomstig de vroeger door ons gewaagde onderstelling zijn: direct resultaat voor de beperking der bewapening ter zee; grondslagen voor eene latere behandeling van de groote politiek-economische problemen.

Op 't oogenblik waarop wij dit schrijven, lijken dit de waarschijnlijke kansen. Teleurstellend zijn deze o.i. niet. Wat men wenscht te krijgen en te geven; waaraan men wenscht vast te houden, wat men wil loslaten; wat men als dadelijk bereikbaar beschouwt, wat als voor een verdere toekomst bestemt, het zal nu ter tafel gebracht en uitgesproken worden met een *boleh tawar*.

Op 't oogenblik waarop wij dit schrijven, want vooreerst komen telkens geruchten op over een voornemen van Japan om nog met een verrassing te komen. Al is 't China-vraagstuk troef geworden, daarmee is geenszins uitgemaakt, dat de andere vraagstukken buiten behandeling mogen blijven, en zoo kan b.v. nog aandacht gevraagd worden voor: de emigratie; het Britsch-Japansche verdrag; Oost Siberië als Bolsjewikisch gebied; Korea; Saghalien; milit. versterking van de overzeesche gebieden. De Yapkwestie schijnt in orde. Dan is er nog een vraagstuk dat zeker gehoor krijgt. Werd de ontwapening alleen besproken voor de marine, Briand heeft deze ook voor de landmacht aanhangig gemaakt en toestemming gekregen haar den 21en Nov. in een openbare vergadering van de conferentie aan de orde te stellen.

De Fransche minister-president heeft der wereld duidelijk willen maken, waarom zijn land tot tot een vèrgaande vermindering van zijne legersterkte mag besluiten. Ware Frankrijk niet waakzaam geweest, de oorlogsgolf zou, van Oost-Europa uit, reeds weer over West-Europa gewoed hebben. Duitschland blijft verontrustende teekens van revanchegezindheid geven. Frankrijk aanvaardt alleen de taak om door zijn leger den vrede te waarborgen, maar 't hoopt hierbij ten minste op den moreelen steun te mogen rekenen van allen ten bate van wien 't zich die moeilijke, zware taak mede toedenkt. Briand heeft dit in pakkende woorden bepleit. In hoever Duitschland tot vengeance aangezet is, besprak hij niet. Balfour en Hughes haasten zich hunne instemming te betuigen met dit pleidooi tegen een ontwapening te land op de conferentie voor de ontwapening ter zee. Italië en Japan verzekerden h.z. gaarne tot wapenbeperking te land te willen overgaan, mits voldoende andere waarborgen van veiligheid.

Den 25en November verlaat Briand Amerika; dat zal wel 't begin zijn van 't verschieten der groote lichten. De groote vuurtoren vóór New-York blijft doorbranden, in 't vertrouwen hen spoedig voor een tweede conferentie te zien terugkeeren.

Mededeelingen.

Van het Hoofdbestuur:

Met het doel onze Vereeniging meer bekend te maken, heeft het Hoofdbestuur een 6-tal lantaarnplaatjes laten maken, waarop het doel, den werkkring en de werkwijze van onze Vereeniging in korte woorden zijn aangegeven, welke plaatjes bij voorstellingen of lezingen met films of lichtbeelden, uitgaande van „Oost en West", kunnen worden geprojecteerd.

Den afdeelingen van welke lezingen uitgaan, wordt verzocht deze plaatjes vóór de voorstellingen aan te vragen, Heulstraat 17, Den Haag, en na gemaakt gebruik spoedig te retourneeren. Bestaat de bijeenkomst in eene filmvertooning, dan mag men er wel om denken den operateur eenigen tijd van te voren met een en ander in wetenschap te stellen, daar niet ieder gewoon bioscoop apparaat in staat is lantaarnplaatjes te projecteeren.

Deze plaatjes zijn in volgorde van vertooning genummerd. Het laatste plaatje bevat de mededeeling: „Gelegenheid tot aanmelding in de pauze."

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

WERKKRACHTEN TEN BEHOEVE DER KOLONIËN.

Oost- en West-Indische werkgevers hier te lande worden uitgenoodigd om, wanneer in de vervulling van betrekkingen moet worden voorzien, hiervan mededeeling te doen aan het Informatiebureau der Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

Op de leeszaal, Heulstraat 17, ter kennisneming voor belangstellende leden het programma van het Onderwijs voor het schooljaar 1921—'22 van de *Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer* (uitgave van het Min. v. Landbouw, N. en H., Directie van den Landbouw).

HET VAN EEDEN-FONDS.

In het „Kol. Weekblad" van 17 dezer No. 46 komt op pag. 10 een advertentie voor, waarin de Commissie van dat fonds ter grootere verspreiding van hare uitgave tegen verminderde prijzen beschikbaar stelt:

Bijdragen tot de kennis der flora van Ned. West-Indië ad *f* 0.75;

Zakflora voor Suriname, 1e deel, door Dr. A. Pulle ad *f* 1.—; en

Flora der W.-I. eilanden, door Dr. J. Boldingh ad *f* 2.50.

Verkrijgbaar tegen inzending van postwissel bij de Bibliotheek van het Koloniaal Instituut, Plantage Middenlaan 15, Amsterdam.

Hierop de aandacht van belanghebbenden bij- en belangstellenden in de botanie der West-Indische eilanden vestigend, bevelen wij de kennisneming dezer geschriften, welke te samen meer dan 700 pag. druks beslaan, ten zeerste aan.

CONCEPT-NOTULEN

van de Hoofdbestuursvergadering van Zaterdag 12 Nov. 1921, des namiddags ten 1.30 ure in het gebouw van den Protestantenbond te Utrecht, Boothstraat 7.

Aanwezig de leden: Mr. W. Sonneveld, Voorzitter; Mevrouw de Douair. Jhr. W. C. Clifford Kocq van Breugel—Roelofs, Breda; Mevr. A. Dijk—Bruyn van Rosenburg, Apeldoorn; Mejuffrouw J. van der Schuyt,

Utrecht; R. Zuyderhoff, Onder-Voorzitter; F. van Peski, lid v. h. Dagel. Bestuur; J. P. Th. J. Brondgeest, Haarlem; F. E. Luitjes, Nijmegen; Z. G. Ph. Marcella, Rotterdam; H. J. M. Baumann, Arnhem; G. Calkoen, Amsterdam; H. F. Tillema, als gast en F. H. A. van der Brugh, Secretaris.

Afwezig: Mevrouw M. ten Bosch—Busscher, Den Haag; F. Gerdes Oosterbeek, Apeldoorn; C. H. L. Baelde, Amsterdam; J. A. van Hamel, Leiden en Dr. H. H. Zeylstra, Deventer.

De Voorzitter opent op het aangegeven uur de vergadering en heet allen welkom, inzonderheid den heer G. Calkoen, het nieuw benoemde Hoofdbestuurslid en den heer H. F. Tillema, die, ofschoon geen deel meer uitmakende van het Hoofdbestuur, toch gaarne gevolg had gegeven aan de tot hem gerichte uitnoodiging om bij dit samenzijn tegenwoordig te wezen. Te betreuren valt — aldus vervolgt de Voorzitter — dat doordien op veelvuldig verlangen deze vergadering te Utrecht plaats heeft, het verdienstelijke Hoofdbestuurs-, tevens Eere-lid, mevrouw ten Bosch-Bosscher, ditmaal niet aanwezig kan zijn. Z.H.E.G. besluit zijn openingswoord met de hoop uit te spreken, dat ook thans eene vruchtbare samenwerking tot heil der Vereeniging „Oost en West" dit samenzijn mag bekronen.

De heer Calkoen, dank betuigende voor den tot hem gerichten welkomstgroet, zou evenwel gaarne een opheldering wenschen over zijn benoeming tot Hoofdbestuurslid, waaromtrent hij bereids met den Secretaris gecorrespondeerd had. Tot heden was deze benoeming nog niet schriftelijk bekrachtigd geworden.

De Secretaris zegt, dat door het bedanken van het Amsterdamsche H. B.-lid Mr. Dr. Schoch, naar een vervanger moest worden omgezien. Daartoe stelde hij zich in verbinding met den Secretaris der afd. Amsterdam, den heer Petit, die hem kort daarop berichtte, dat de heer Calkoen, daartoe aangezocht zijnde, een benoeming tot H.B.-lid zich liet welgevallen. Diensvolgens deed de Secretaris hiervan mededeeling in het Dagel. Bestuur. Intusschen — vervolgt de Secretaris — is het standpunt van den heer Calkoen alleszins verklaarbaar, waar deze, meer in den vorm, eene schriftelijke benoeming had tegemoet gezien. De heer Calkoen verklaart thans zich bij deze uiteenzetting van zaken te kunnen neerleggen.

Overgaande tot de Agenda, wordt op voorstel van den Voorzitter het eerste punt *Notulen* voorbijgegaan, zijnde deze bekend gesteld in het „Kol. Weekblad" No. 26 van 30 Juni l.l. en aanstonds aangevangen met punt 2: *Afdracht contributiegelden door Afdeelingen aan Hoofdbestuur* (art. 13 Statuten).

Dit punt inleidende, zegt de Voorzitter, dat hetzelve aan de orde gesteld is om te voldoen aan de deswege meermalen van verschillende zijden tot uiting gekomen wensch, laatstelijk van het afdeelingsbestuur Breda. Het Dagel. Bestuur heeft gemeend zich hierbij op dit standpunt te moeten plaatsen dat, in overeenstemming met de reeds te voren gedane toezegging, de financieel weinig krachtige afdeelingen, die gaarne iets zouden willen ondernemen, maar die, uit hoofde hunner ontoereikende geldmiddelen daartoe niet bij machte zijn, uit de kas der Vereeniging bij te staan in dier voege, dat deze afdeelingen zullen worden gesteund met een zoodanig bedrag als ongeveer overeenkomt met het verschil tusschen de tegenwoordige afdracht van 60 pCt. en die van voorheen van 40 pCt., zijnde een verschil van 20 pCt.

De beraadslagingen hierover geopend geven aanleiding tot eene vrij uitvoerige gedachtenwisseling, waaraan door nagenoeg alle aanwezigen wordt deelgenomen. Zoo meenden sommigen, dat door dezen maatregel wederom werd teruggekomen op eene laatstelijk ten aanzien van dit punt gevallene beslissing, vastgelegd in de Statuten, eene opvatting, welke door den voorzitter bestreden werd op grond hiervan, dat het Dagelijksch Bestuur slechts uitzonderingsgevallen op het oog heeft en het bedrag tot steunverleening door het woord „ongeveer" approximatief is aangegeven, waardoor dus de gelegenheid wordt opengelaten om naar omstandigheden te handelen. Volgens eene mededeeling, in dit verband, van mejuffr. v. d. Schuijt, zijn de geldmiddelen der afd. Utrecht in den laatsten tijd danig geslonken door het bedanken van vele leden, terwijl volgens den heer Baumann de afd. Arnhem er ook niet gunstig voorstaat. Als voorzitter dier afd. ziet spreker ook geen kans een voltallig bestuur bijeen te krijgen. De heer Tillema hangt een somber beeld op van den staat waarin de afd. Groningen verkeert, gevende hij ten slotte in overweging deze afdeeling wegens gemis aan levensvatbaarheid op te heffen. Het met voorbeelden gestaafd betoog van dezen spreker wordt door den Secretaris der Vereeniging geadstrueerd, met de mededeeling dat hij, aanvankelijk telkenmale tevergeefs, getracht heeft verbinding te krijgen met het bestuur dier afd. om althans in het bezit te geraken van de door het H.B. nog te vorderen contributiegelden over 1920, totdat hij ten slotte verwezen werd naar den wd. Penningmeester, den heer J. Boersma, die hem den 14en Augustus meldde, dat de gelden zouden worden afgedragen, hetgeen evenwel tot heden niet geschied is. De heer Tillema adviseert om in Groningen een correspondent aan te stellen, voor welke functie hij zich welwillend beschikbaar stelt, zullende hij, voor de spoedige afwikkeling van zaken, zich verstaan met den heer Boersma voornoemd. In deze omstandigheden wordt besloten om het advies, van zoo deskundige zijde verstrekt, op te volgen onder dankbetuiging van den voorzitter aan den heer Tillema voor zijn intermediair.

In den loop der verdere besprekingen over het tweede punt der agenda deelt de Secretaris mede, dat hij een lijstje heeft opgemaakt van het aantal leden van elke afdeeling, zoomede van het aantal dier leden, die hunne contributie nog steeds niet op het peil van ƒ 5 hebben gebracht. De opmerking in den boezem der vergadering geuit, dat de tijden weinig gunstig zijn om op eene verhooging van contributie aan te dringen, in haar waarde latende, is de Secretaris niettemin van oordeel dat ten deze niet algemeen gedaan wordt wat gedaan zou kunnen worden, wijzende hij op de sterk sprekende verhoudingsgetallen van het staatje wat betreft de afdeelingen der twee grootste koopsteden Amsterdam en Rotterdam. Zoo is hem, Secretaris, ook bekend, dat van eerstgenoemde afdeeling iemand reeds langer dan 1½ jaar lid is, zonder dat dezen persoon ooit een quitantie is aangeboden, noch voor zijn lidmaatschap over 1920 noch over dat van 1921. De heer Calkoen vraagt of hij van deze mededeeling gebruik kan maken vóór zijn bestuur, waarop de Secretaris den naam van het lid noemt. De heer Marcella acht het gewenscht, dat de besturen der afdeelingen niet te langen tijd aanblijven; z.i. moet voor doorstrooming van versch bloed gezorgd en dan meer het oog gericht worden op jongere krachten. In Rotterdam is spreker doende een algeheele bestuursreorganisatie voor te bereiden. Aan het einde dezer discussie vereenigt zich de vergadering met het door den Voorzitter in zijne inleiding kenbaar gemaakt standpunt van het Dagelijksch Bestuur, zoomede met het besluit tot opheffing der afdeeling Groningen, behoudens nadere bekrachtiging door de Algemeene Vergadering.

Bij punt 3 der agenda „*Informatiebureau*" verstrekt de Voorzitter eenige inlichtingen omtrent de werking van het bureau onder de nieuwe leiding. Thans wordt, en met toenemend succes, gewerkt in de richting als door het Dagelijksch Bestuur aangegeven. De heer Tillema acht het noodig om niet alleen de jeugd, maar ook de ouders en voogden en niet te vergeten de vrouwen goede inlichtingen omtrent Indië te geven. Spreker is voorstander van decentralisatie op dit gebied en zegt voorts dat in den Bosch en Zwolle en nog eenige andere plaatsen inlichtingen worden gegeven namens het Inlichtingenbureau van het Min. van Koloniën, door vertegenwoordigers van dat bureau.

Punt 4 luidt: Koloniaal Weekblad. De Voorzitter zegt, dat de bij herhaling in 't werk gestelde pogingen — op verlangen ook van de Propaganda-Commissie — tot het verkrijgen van een omslag om het Koloniaal Weekblad, waardoor het uiterlijk aanzien van het blad zeer zou winnen, niet mochten slagen, daar de uitgever wegens de algemeene malaise in zaken, dus ook in zijn bedrijf, een dergelijken maatregel nog niet op zijne rekening kon nemen. Waar de firma Ten Hagen evenwel blijk geeft ten volle te beseffen, dat ook haar naam gemoeid is met een goede verzorging van het blad, heeft zij de toezegging gedaan om, zoodra maar eenigszins mogelijk, aan den op haar uitgeoefenden aandrang gevolg te zullen geven. En wat den inhoud van het blad betreft, zoo vervolgt de voorzitter, zal men wel bemerkt hebben dat voortdurend naar verbetering wordt gestreefd. Intusschen moet men in zijn oordeel rekening houden met verschillende factoren, o.m. met de voor de redactie beperkte ruimte.

De heer Tillema betoogt, dat het K. W. typografisch onvoldoende verzorgd is en ook de indeeling van tekst en advertenties niet is zooals deze behoort te zijn. Spreker geeft de verzekering dat het blad, althans in het Noorden des lands, niet wordt gelezen. Voor handelsmenschen als in Groningen heeft het blad weinig of geen waarde. Ook een redacteur-vakman is een eisch voor de lezenswaardigheid van het blad. De Secretaris zegt, dat het oordeel over het K. W., in 't algemeen, zeer verschillend is, al is men het er nagenoeg unaniem over eens dat het blad, uiterlijk, te wenschen overlaat. Maar toch ontvangt hij op zijn kantoor meermalen bezoek van leden, die, soms ongevraagd, hunne instemming met het K. W. te kennen geven, dat zij met groote belangstelling en veel genoegen lezen. Dit zoo zijnde is bij hem, Secretaris, wel eens het vermoeden gerezen dat, wat het ongenietbare van den inhoud betreft, men elkander napraat, dat een bestaand vooroordeel op dit punt niet wordt herzien en dat sommigen altijd met hunne afkeuring gereed staan zonder dat zij zelven het blad ooit inzien.

Bij punt 5, *Mededeelingen*, zegt de Voorzitter, dat:

1°. sedert de laatste H.B.-vergadering de toenmalige administrateur der Vereeniging, de heer F. Raedt van Oldenbarnevelt, wegens vertrek naar Indië vervangen is geworden

— op 15 September — door den heer Filet, gep. kapitein O.-I. L., die met groote toewijding zijn taak heeft opgenomen;

2°. dat — op 1 September — de reglementair voorgeschrevene opname heeft plaats gehad van de kasgelden en bezittingen der Vereeniging door het lid van het Dagelijksch Bestuur, de heer van Peski, die een en ander in goede orde aanwezig heeft bevonden;

3°. dat het Dagelijksch Bestuur doende is om eene georganiseerde medische voorlichtingsdienst voor de Tropen in 't leven te roepen ter bestrijding van de bestaande onkunde op dit terrein en ter bevordering dientengevolge van de dienstneming voor Indië;

4°. dat de Hoofdvertegenwoordiger in O.-Indië, de heer Gooszen, met onverdroten ijver voortgaat de belangen der Vereeniging daar te lande te bevorderen. Aan de hand der cijfers toont spr. aan, welke groote resultaten de heer Gooszen sedert zijn aankomst in Indië reeds bereikt heeft, waarbij nog in 't oog dient te worden gehouden dat de hem ten dienste staande middelen alleen bestaan in de toezending van Kol. Weekbladen. Ook onzen vertegenwoordigers in de West, de heeren Oudschans Dentz te Suriname en Meerdink te Curaçao, komt een woord van hulde toe voor de zorgen welke zij aan de vereeniging aldaar blijven wijden;

5°. dat het ledental van Oost en West in het tijdperk van 1 Januari—1 November 1921 met 156 gestegen is;

6°. dat in October l.l. een zeer geslaagde Indische filmdemonstratie heeft plaats gehad in Schiedam, terwijl juist hedenavond een dergelijke vertooning te Bussum plaats vindt.

Bij deze mededeeling geeft de heer Tillema eenige nuttige wenken op het gebied van Propaganda en vraagt de heer Brondgeest, of het niet mogelijk zou zijn dat door tusschenkomst der Vereeniging over het geheele land dergelijke vertooningen georganiseerd werden, een vraag, welke de Voorzitter op grond van de bezwaren aan de ten uitvoerlegging daaraan verbonden ontkennend beantwoordt.

Hierna vraagt en verkrijgt de Secretaris het woord en verzoekt hij den vertegenwoordigers der afdeelingen, of zij den secretarissen c.q. den secretarissen-penningmeesters nog eens met nadruk zouden willen aanbevelen om de Mutatielijsten, welke elke week in het K. W. verschijnen, steeds nauwkeurig te raadplegen overeenkomstig de meermalen bij circulaire en middels het K. W. gedane uitnoodiging. Vooral moet niet verzuimd worden om bij vertrek van leden uit eene afdeeling naar een andere aan het Bestuur van deze laatste kennis te geven van de al dan niet voldane contributie. Ook zij men indachtig om bij het toetreden van nieuwe leden steeds aan te dringen op vermelding hunner betrekking. Spreker meent een en ander nog eens te mogen formuleeren, omdat aan een goede administratie alles gelegen is.

Mevrouw A. Dijk—Bruyn v. Rosenburg wenscht den Voorzitter de behartiging der belangen van West-Indië aan te bevelen. Die aanbeveling is den Voorzitter zeer welkom, kunnende hij mevr. Dijk mededeelen, dat de laatste vergadering der West-Indische Commissie belegd geworden is met het doel om te geraken tot de oprichting van een steunfonds voor West-Indische studeerenden. Dat doel werd bereikt, toen het debat in het stadium kwam te verkeeren dat een eerste stoot verwacht werd, welke de Voorzitter van Oost en West gaf door de toezegging van een bijdrage van ƒ100, gevolgd door een zelfde aanbod van den heer Schoch.

Ten slotte wijdt mejuffr. v. d. Schuijt nog enkele woorden aan het plan der afd. Utrecht, om zoo mogelijk in samenwerking met andere afdeelingen van Oost en West of anders met plaatselijke vereenigingen een uitvoering van den heer Hullebroeck mogelijk te maken.

Geen der aanwezigen verder meer iets ter tafel te brengen hebbende, sluit de Voorzitter de vergadering onder dankbetuiging van de betoonde belangstelling.

Mutaties van 16 tot 23 Nov. 1921.

Nieuwe Leden.

B. L. Stibbe, Leerling Landbouwschool, Deventer, Manegestraat 20, ƒ2.50.
B. Broekhuis, Kap. Inf. N.-I. L., Magelang, ƒ6.
P. C. A. Kools, Kap. Inf. N.-I. L., Magelang, ƒ6.
D. G. Draaijer, Majoor Inf. N.-I. L., Magelang, ƒ12.
H. W. Stehouwer, Luit. Inf. N.-I. L., Magelang, ƒ6.
K. H. Bergers, Luit.-Adj. Inf. N.-I. L., Magelang, ƒ6
Dr. C. Huijer, Off. v. Gez. N.-I. L., Magelang, ƒ6.
Dr. L. N. C. van Hasselt, Off. v. Gez. N.-I. L., Magelang, ƒ10.
C. D. Brandt, Luit. Inf. N.-I. L., Magelang, ƒ6.
J. Meereboer, Douane-ambtenaar N.-I., Lochem, Groote Markt, ƒ5.
E. G. Th. Maier, Oud-Resident, Den Haag, Schuytstraat 129, ƒ5.
S. van der Meulen, IJsfabriek Petodjo, Weltevreden, ƒ
Mr. F. van Walsem, Schoolopziener Bijzonder Onderwijs Zeist (afd. Utrecht), Boschlaan 13, ƒ5.
G. de Zeeuw, Apeldoorn, K. Nieuwstraat 8, ƒ5.
C. A. J. van den Berg, Luit. Inf. N.-I. L., Kampen, Schoorstraat 10, ƒ5.
V. L. A. Razoux Schultz, Ingenieur W. en E., Den Haag, Reinkenstraat 70, ƒ6.

Afschrijven.

J. J. Kalker, Den Haag, Laan v. Nieuw Oost-Indië 148.
N. Companjen, Apeldoorn, Loolaan 148 (overleden).
G. A. Scheltema de Heere, Ginneken, Wilhelminastraat 84
C. Koning, Kap. Inf., Haarlem, Parklaan 10.
O. Oppenheim, Haarlem, Nieuwe Gracht 33.
A. Vogel, Den Haag, Paulus Buijsstraat 38.
Mevr. Wed. A. C. Briel-Deckers, Den Haag, Koningin Emmakade 179.

Adresveranderingen.

S. Steenhuizen, Off. v. Gez., van: Padang naar: Sidikalang (Tapanoeli).
H. Fabrick, van: Batavia naar: Soerabaya, p/a. Ned. Handel-Mij.
Raden Moeljo, Klerk N. I. S., van: Tjepoe naar: Djokdja, Werkplaatsen N. I. S.
Mr. J. Elshout, Voorz. Landraad, van: Demak naar: Semarang, Boeloe 21.
Mr. G. A. G. Pieters, Voorz. Landraad, van: Serang naar: Tangerang.
J. J. Leys, Directeur Landbouw W.-I., van: Ierseke naar: Paramaribo, ƒ5.
Mevr. E. de Meijer, van: Aerdenhout (afd. Haarlem), naar: Utrecht, v. Hoogendorpstraat 25, ƒ2.50.
J. A. van Delden, van: Den Haag, Groot Hertoginnelaan 16, naar: het buitenland, z. n. a., ƒ5.
G. D. E. J. Hotz, Kap. N.-I. L., Den Haag, van: 2e Blankenburgstraat 142 naar: Acaciastraat 68.
P. A. Emanuel, Student, Leiden, van: Hooge Rijndijk 150 naar: Hoefstraat 61.
J. Hemmes, Havenmeester N.-I., Apeldoorn, van: Deventerstraat 78 naar: Deventerstraat 80a.
F. C. H. Darlang, Ass.-Res. m. v., Laren (N.-H.), van: „Huize Stondelkruid" naar: „'t Lanthuijs", Rozenlaantje 602.
L. G. C. A. van der Hoek, Controleur B.B., van: Den Haag, Verhulststraat 104 naar: Weltevreden, Dep. B.B., ƒ2.50.
F. L. W. Raedt van Oldenbarnevelt, Oud-Luit.-Kol. N.-I. L., van: Den Haag, Thomsonlaan 187, naar: Madioen, ƒ5.

Ik legateer aan de Vereeniging „Oost en West", gevestigd te 's-Gravenhage en goedgekeurd bij verschillende Koninklijke Besluiten, de Somma van

....

De ondergeteekende,

....
Naam.

....
Woonplaats.

Desverkiezend voege men hierbij: Vrij van alle kosten en rechten, ook van het recht van successie.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden. Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die **gratis hulp** wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor afhalen van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie. Adres: Prins Mauritsplein 23, Den Haag.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag. Gelegenheid voor Studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië tot logeeren, koffiedrinken en dineeren; logeeren f 1.50, noenmaal f 0.75 en diner f 1.—. Aanvragen te richten aan den heer J. C. HIETINK, Directeur.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

d. **Emancipatie-Toespraak** door TH. A. C. COMVALIUS. **Prijs: 1 ex. f 0.25, porto f 0.04.**

e. **„Ontwaakt".** Ter nagedachtenis aan CORN. W. BLIJD, door TH. A. C. COMVALIUS te Paramaribo.
Prijs: **f 1.50.**

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

☞ **Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer A. J. GOOSZEN, Solo, residentie Soerakarta, Java.**

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of Hulp in de huishouding.
Lessen in Moderne Talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische Massage en Manicure, uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Opleiding admissie examen H.B.S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtigen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de Opvoeding van kinderen, omtrent Hotels, Pensions, Inrichting, Medische Hulp, Onderwijs, enz.